

INSTITUTIONEN FÖR KULTURVETENSKAPER

Mode som funk(is)ar

Konsumtion som strategi för
identitetsskapande för personer med synliga
funktionsnedsättningar

Stina Anderson och Frida Piironen

Kandidatuppsats

kulturvetenskap: 15 hp

Program och/eller kurs: Kandidatprogrammet KULTUR

Nivå: Grundnivå

Termin/år: VT 2024

Handledare: Eva Knuts

Examinator: Helena Holgersson

Abstract

Titel: Mode som funk(is)ar - konsumtion som strategi för identitetsskapande för personer med synliga funktionsnedsättningar

Fashion that (dis)functions - consumption as a strategy for creating one's identity for persons with visible disabilities

Författare: Stina Anderson och Frida Piironen

Termin och år: VT 2024

Institution: Institutionen för Kulturvetenskaper

Handledare: Eva Knuts

Examinator: Helena Holgersson

Nyckelord: Funktionsfullkomlighet, Funktionsnedsättning, Identitet, Konsumtion.

This essay will discuss consumption as a strategy for creating one's identity for persons with visible disabilities. Along with this, questions asked and answered are concerning how lack of inclusion in the fashion industry affects the informants' consumption of clothes and how the informants discuss identity in relation to their disability. Compulsory able-bodiedness (McRuer, 2006) is a main theory that will influence both the discussion and the results. The results are that the informants' use different forms of identity to regain negative connections to their disability, through creating a unique and positive identity and proving harmful stereotypes wrong. The informants' use strategies to consume clothes by relying on experience with the stores' products and online shopping. The informants are affected in a negative manner from lack of inclusion by being restrained from experimenting and exploring their identity through clothes. Even though the informants are aware that their disability, through other peoples' eyes, are a part of them, they don't want the focus being on anything other than their personality.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund till val av ämne	5
1.3 Syfte och frågeställningar.....	6
1.4 Avgränsningar	7
1.5 Disposition	8
1.6 Tidigare forskning	8
1.6.1. Konsumtion och identitet.....	8
1.6.2. Funktionsnedsättning och identitet.....	10
1.6.3. Inkludering i modeindustrin	12
1.7 Teoretiska utgångspunkter	13
1.7.1. Konsumtion	13
1.7.2. Performativitet och ideal	15
1.7.3. Funktionsfullkomlighet	16
1.7.4. Identitet.....	17
1.7.5. Centrala begrepp.....	19
1.8 Metod och material.....	20
1.8.1 Metodval.....	20
1.8.2. Materialet i detta arbete	23
1.8.3. Presentation av informanter	23
1.9 Etiska hänsynstaganden och reflexivitet	24
2. Resultatredovisning.....	27
2.1. Funktionsfullkomlighet i fysiska rum	28

2.1.1. Exkluderad målgrupp	28
2.1.2. Att behålla sin integritet	30
2.2. Att ta avstånd från infantilisering.....	31
2.2.1. Självständighet genom kläder.....	31
2.2.2. Märkeskläder ger respekt.....	33
2.3. Ekonomiskt kapital framför den konsumistiska kallelsen.....	35
2.3.1. Skor som kategoriserar	35
2.3.2. Sköna byxor.....	36
2.3.3. Tröjor utan knappar	38
2.3.4. Eftersnack	38
2.4. Motståndsidetit	40
2.4.1. Nöjd med spegelbilden	40
2.4.2. En egen väg	41
2.5. Inkludering i butiken	42
2.6. Att vara sig själv.....	44
2.6.1. Ingen föds med rullstol	44
2.6.2. Alla människor är av samma stoff.....	45
3. Diskussion.....	47
3.1 Slutsats	47
3.2 Vidare forskning.....	49
4. Referenslista.....	51
4.1 Otryckta källor.....	51
4.2 Tryckta källor	52
Bilagor.....	57
Bilaga 1. Stinas studentklänning	57
Bilaga 2: Intervjuguide till informanter	58
Bilaga 3. Frågor till Louise Linderoth.....	62

1. Inledning

1.1 Bakgrund till val av ämne

När jag, Stina, skulle ta studenten år 2021 stod jag inför en av de svåraste sakerna som jag har gjort: att köpa en studentklänning. Det kanske låter konstigt, att någonting som att köpa kläder kan vara så svårt, men det kan det vara när man på något sätt inte tillhör normen. I mitt fall har jag cerebral pares och sitter i rullstol. Att jag är sittande är just en begränsning när jag ska köpa kläder, då kläder oftast inte är anpassade till en sittande ställning. Exempelvis jeans, korta klänningar och plagg med stelt material. Jag hade flera kriterier för hur klänningen skulle se ut. Först och främst var det tvunget att vara en klänning, en tvådelad outfit hade varit mer funktionell i min situation, men som kvinna som tar studenten, är det ju norm och ideal att ha en klänning. Sedan har vi färgen på klänning, den måste vara vit, annars är det ju ingen studentklänning, men det hade ju varit enklare att ha en annan färg som tål att bli smutsig på ärmarna när jag kör min rullstol. Längden då? Det är ju trendigt med korta klänningar (år 2021) men då jag sitter ner blir det nog bäst att ha en halvlång klänning, man vill ju inte riskera att "visa för mycket" och bli sedd som lösaktigt. Samtidigt vill jag inte ha en för lång klänning, det blir för likt en bröllopsklänning och jag vill inte ha något som döljer allt eftersom jag är trött på att ses som ett gulligt barn på grund av min funktionsnedsättning. Sedan kommer jag till det som är min stil, jag gillar spets och min stil kan beskrivas som bohemisk och romantisk.

Utifrån mina kriterier började jag att leta. Att hitta vita klänningar var inget problem men att hitta tillräckligt långa klänningar var svårt. Det var många som passade resten av kriterierna och min stil, men som var för korta eller som på något annat sätt inte passade. De var till exempel för tajta och därmed svåra att sätta på sig för mig. Det var även svårt för mig att se om klänningarna skulle passa mig då jag handlade på nätet och modellerna som hade på sig kläderna var alltid stående. Till slut hittade jag en studentklänning från ett designsamarbete med H&M (Se Bilaga 1). Den var lite dyr för mig och den kändes lite barnslig då den var puffig, men det var den enda som både passade mina kriterier och stil.

Denna personliga erfarenhet visar på den eventuella svårighet som finns när man ska navigera i modeindustrin när man bryter mot normen. I ett samhälle som har blivit alltmer fokuserad på

konsumtion där man ska marknadsföra sig själv och konkurrera med andra (Bauman, 2008) samtidigt som man ska ha en unik identitet (Giddens, 1999).

Min, Fridas, bakgrund till valet av ämne baserar sig på otillräcklig kunskap angående hur det är att leva med en synlig funktionsnedsättning. Arbetet med uppsatsen har fungerat som ett sätt att informera mig själv och därmed andra i liknande position, om svårigheter kring att navigera i samhället med en synlig funktionsnedsättning. Motivationen var och är att samla kunskap kring olika livsöden för att kunna stötta sina medmänniskor i kampen om ett mer inkluderande och jämlikt samhälle.

I denna studie finns det både ett inifrån-och utifrånperspektiv. Stina har ett inifrånperspektiv som möjliggör lättare kontakt med människor i fältet, men kan leda till partiskhet och brist på kritisk analys (Kajser 2011:54–56).¹ Frida, som har ett utifrånperspektiv, kan ge en mer objektiv synvinkel och förhindra förbisedda fenomen.

Uppsatsen fokuserar på fyra informanter med synliga funktionsnedsättningar som identifierar sig som kvinnor. Författarna kommer att, genom en hyperberättelse, analysera hur de deltagande informanterna konsumerar främst kläder, för att motarbeta *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3), samt parera fördomsfulla påtvingade kollektiva identiteter. Analysen kommer också att innefatta *den konsumistiska kallelsens* rättigheter och skyldigheter (Bauman, 2008:65) i relation till fysisk tillgänglighet i butiker och klädutbud, samt *ekonomiskt kapital* (Hammarén & Johansson, 2009:34) i förhållande till respekterat bemötande. Sist analyserar författarna informanternas relation till begreppet identitet, och om funktionsnedsättningen definierar de som individer.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur personer med synlig funktionsnedsättning reflekterar över identitet. Detta främst i relation till konsumtion inom skönhets- och modeindustrin. Författarna har därför valt att undersöka hur personer som identifierar sig som kvinnor med synlig funktionsnedsättning, relaterar till *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3).

---

¹ Läs mer om detta i avsnittet om etiska hänsynstaganden och reflexivitet

Författarna vill bidra med ett synliggörande av erfarenheten att navigera inom modeindustrins representation av personer med synlig funktionsnedsättning.

Uppsatsens centrala frågeställningar är:

- Vilka strategier använder informanterna för att konsumera kläder?
- Hur påverkar avsaknad av inkludering informanternas konsumtion av kläder?
- Hur används konsumtion för att forma identitet?
- Hur diskuterar informanterna identitet i relation till funktionsnedsättning?

1.4 Avgränsningar

En avgränsning är att undersöka personer med synliga funktionsnedsättningar. Med synliga funktionsnedsättningar menas att det som syns på kroppen eller via hjälpmedel såsom rullstol, rullator eller ortoser.² Författarna är medvetna om att erfarenheter från personer med osynliga funktionsnedsättningar, till exempel psykiska eller intellektuella, utesluts i denna uppsats. Denna avgränsning kan dock motiveras genom uppsatsens syfte: att undersöka identitet i relation till materialitet (kläder och skönhet) och detta kan bli mer tydligt och påtagligt om man undersöker det i relation till den synliga kroppen. Stina har även ett större nätverk när det kommer till informanter med dessa typer av funktionsnedsättningar då hon sitter i rullstol. Något som inte var avsiktligt var att samtliga informanter i denna uppsats använder rullstol. Flera försök gjordes för att inkludera fler synliga funktionsnedsättningar, genom kontakt med organisationer för exempelvis kortväxta personer, personer med reumatism. Det råkade vara endast rullstolsburna som svarade och tackade ja till att bli informanter.

I uppsatsen har det valt att endast undersöka personer som identifierar sig som kvinnor, kopplat till syftet. Anledningen till att denna identifikation är vald, är inte att reproducera stereotyper av att kvinnor är konsumenter (Jfr Östberg & Kaijser, 2010:13) utan för att Stinas nätverk av informanter identifierar sig med denna kategori.

Att avgränsa sig till en könsidentitet, har också med att funktionsfullkomlighet, (som är huvudfokuset i denna uppsats), kan analyseras på liknande sätt som kön (McRuer, 2006) Malmberg (1996, 2014, 2015) har forskat kring kvinnor med funktionsnedsättningar, det finns

---

² Ortoser är ett samlingsnamn som beskriver ortopediska hjälpmedel som används för yttre stöd på olika kroppsdelar, exempelvis hand eller ben (1177, 2023).

mycket intressant tidigare forskning kring kvinnor med funktionsnedsättning. Karin Barron (2004:43) menar att om man inte har med intersektionalitet (exempelvis, genus, klass och etnicitet) i forskning kring funktionsnedsättning, kan man bidra till att befästa stereotypa sociala föreställningar om personer med olika funktionsnedsättningar som särskilda och annorlunda. Därför är det viktigt för oss att ha med könsidentitet.

1.5 Disposition

Uppsatsens olika delar följer temauppdelningen i form av konsumtion, funktionsnedsättning, inkludering och identitet. Efter tidigare forskning, kommer teoretiska utgångspunkter som använts i uppsatsen. Metod och material följer, samt en presentation av informanterna som deltagit i forskningen. Etiska hänsynstaganden är den sista rubriken innan resultatredovisningen. Resultatredovisningen följer en kronologisk hyperberättelse. Varje rubrik innehåller en del av hyperberättelsen och tillhörande resultatdiskussion. Uppsatsen avslutas med en slutsats och vidare forskning som väckte författarnas intresse under arbetet med uppsatsen. Efter efterkommande referenslista är tre bilagor bifogade.

1.6 Tidigare forskning

Den tidigare forskning som använts i uppsatsen är komplement till analys och teori, samt en guide till hur tomrummet i forskningen utbreder sig. Vid samtal med etnologen och genusforskaren Christine Bylund (2024) fick författarna medhåll att det inte finns mycket svensk forskning kring konsumtionsmönster kopplat till genus, identitet och funktionalitet. Bylund har bedrivit forskning om funktionalitet och har själv en fysisk funktionsnedsättning (Se 1.6.2.) Det tomrummet som utbredd sig är främst kopplingen mellan hur konsumtion av kläder påverkar konstruktionen av identitet hos funktionsnedsatta personer.

1.6.1. Konsumtion och identitet

När det kommer till forskningen kring konsumtion och identitet, är forskningen enade om att konsumtion har blivit en stor del av vår kultur, samhälle och vårt vardagsliv och att konsumtion av olika produkter är vitalt för att visa upp sin identitet, men också konstruera den. Konsumtion är även en strategi för att bli accepterad och respekterad (Se Goldstrand & Lundh, 2011; Dahlqvist & Persson, 2015; Tellgren, 2012; Barry & Nessbitt, 2023; Hansson, 2004; Bergsten, 2015; Ingström, 2019).

En kandidatuppsats i medie- och kommunikationsvetenskap vid namn "*Konsumtion som verktyg för identitetsskapande*" (Goldstrand & Lundh, 2011), undersöker hur individer konstruerar sin identitet genom konsumtion, med särskilt fokus på H&M:s samarbete med Lanvin. Forskningen finner att konsumtion spelar en betydande roll i identitetsskapandet, eftersom individer använder kläder, varumärken och andra produkter för att presentera sig själva på ett speciellt sätt. Grupptillhörighet är också viktigt, eftersom individer kan visa sin identitet genom de grupper de tillhör. Studien belyser behovet av att individer är unika och sticker ut i dagens samhälle, vilket uppnås genom konsumtion. Forskningen berör också klass- och statushierarkier, där vissa individer använder märkesvaror för att uppnå en viss status. Sammantaget understryker studien vikten av konsumtion i identitetsskapande och behovet av att individer är unika i dagens samhälle. Media driver detta konsumtionssamhälle och skapar nya behov som aldrig blir helt tillfredsställda.

"*Att upprätthålla en identitet genom konsumtion*" är en kandidatuppsats i sociologi som också tangerar konsumtion och identitet (Dahlqvist & Persson, 2015). I uppsatsen undersöks hur konsumtionskulturen påverkar högskolestudenters identiteter. Den kom fram till att konsumtionen blir ett sätt för studenterna att presentera och framställa sig själva som framgångsrika enligt kraven från konsumtionssamhället och få respekt. De använder således konsumtion för att kunna ge olika intryck av sig själva som passar in i de sociala kraven. De sociala konsekvenser som kan uppstå av att konsumera en identitet är att studenterna riskerar att upprätthålla identiteter som inte baseras på de personer de är i första hand. Istället baseras identiteterna på den önskvärda bild de har av sig själva genom att upprätthålla den utifrån konsumtion.

Modieforskarna Ben Barry och Philippa Nessbitts artikel "*Self-fashioning Queer/Crip: Stretching and grappling with disability, gender and dress*" (2023) bidrar till att fylla tomrummet i forskning kring klädkonsumtion och funktionsnedsättningar. Barry och Nessbitt (2023) diskuterar hur queera personer med funktionsnedsättning använder mode för att konstruera sina intersektionella identiteter och navigera i dominerande system för kön, sexualitet och funktionalitet. De belyser intersektionaliteten mellan queera och funktionsnedsatta identiteter och vikten av inkluderande modellalternativ. I studien användes garderobsintervjuer med 40 personer som identifierar sig som män och icke-binära och som är funktionsnedsatta, för att förstå hur de använder klädsel för att konstruera och förhandla om

sina identiteter. Analysen baseras på ett urval av fyra queera, funktionsnedsatta deltagare som använder mode för att undergräva normativa standarder för kläder och utmana stigmat som läggs på queerhet och funktionsnedsättning. Deltagarna har svårt att hitta kläder som passar deras kroppar och uppfyller deras estetiska preferenser, och deras klädval kan påverka deras säkerhet och acceptans i olika sociala sammanhang. Det som är stärkande däremot, menar författarna, är att kläder kan rubba könsroller, ge tillgång till icke-normerande kroppar och utvidga dominerande uppfattningar om funktionsnedsättningar.

1.6.2. Funktionsnedsättning och identitet

En av de mest framträdande forskarna inom svensk forskning kring funktionsnedsättning som social företeelse är Christine Bylund. Hon har bland annat skrivit den etnologiska avhandlingen *Anakrona livsvillkor* (2022). I avhandlingen undersöker hon hur folk med olika funktionsnedsättningar har erfarenhet av möjligheten till relationer och familjeliv under olika faser av den svenska välfärdsstaten (1940-tal till nutid). Hon menar bland annat att personer med funktionsnedsättning ständigt har fått positionen som “den andra” i förhållande till de med normerad funktionalitet. Välfärdsstaten ger personer med funktionsnedsättningar sämre livsvillkor genom att exempelvis inte bevilja assistans, detta påverkar bland annat deras perspektiv och möjligheter till familje- och relationsskapande.

Bylund har även skrivit en masteruppsats inom genusvetenskap vid namn *Kuvande rum* (2016). Denna uppsats utforskar materialitetens roll i institutioner för funktionsnedsatta kvinnor under 1950- och 1960-talen i Sverige. Kläder användes exempelvis för att skapa en aidentifierad grupp barn, vilket förstärkte normen om funktionsfullkomlighet och maktordningens föreställningar om normbrytande funktionalitet. Materialitet användes som ett verktyg för segregation, kontroll och maktutövning, och formade barnens uppfattningar om sig själva utifrån en förståelsemodell baserad på funktionsfullkomlighet. Kläder och föremål användes också som verktyg för kontroll och korrigerande. Författaren menar att materialitet spelade en avgörande roll för att upprätthålla den funktionella maktordningen och förmedla funktionella diskurser. Uppsatsen är relevant för vår forskning eftersom vi, liksom Bylund, undersöker hur normen om funktionsfullkomlighet ger sig till uttryck genom materialitet, speciellt kläder (Bylund, 2016).

Bylunds kandidatuppsats i genusvetenskap *"Till slut hade jag lärt mig så bra att folk inte tyckte jag var konstig längre"* (2014), diskuterar även idealet om funktionsfullkomlighet genom passering. Uppsatsen utforskar konceptet med att passera för individer med icke-synliga funktionsnedsättningar och de strategier de använder för att anpassa sig till normer för neurotypiskt beteende. Att passera innebär att följa normalitet, vilket är kopplat till fysiska och sociala normer. Informanterna menar att passerandet gör att de kan röra sig obemärkt i sociala situationer och undvika att uppfattas som onormala eller avvikande vilket medför kontroll och trygghet. De är också frustrerade över att ständigt kodas som normativa då de blir osynliga och deras identitet som funktionsnedsatt suddas ut, vilket leder till brist på förståelse och stöd.

Annan forskning kring funktionsnedsättningar har även gjorts. Inom genusforskningen utgår etnologen Denise Malmberg från kön och genus i sin forskning om funktionsnedsatta kvinnors erfarenheter. Hon menar att deras erfarenheter om exempelvis våld, sexualitet och könstillhörighet osynliggörs i genusvetenskaplig och feministisk forskning (Jfr Malmberg 2014, 2015, 1996). När röster från personer med funktionsnedsättningar blir hörda, är det oftast mäns röster (Jfr Malmberg 1996). Malmberg beskriver bland annat en hierarki där samhället sätter funktionaliteten över könstillhörigheten. Detta leder i sin tur till att kvinnor som har en funktionsnedsättning kan ses som könlösa, vilket i sin tur, tillsammans med stereotyper om att de antingen är asexuella eller hypersexuella, leder till att de löper större risk att utsättas för brott och övergrepp. Grunden till denna stereotypisering och diskriminering menar Malmberg är att kroppsnormativiteten ser funktionsnedsatta kroppar som ofullständiga och reducerar dem till en identitet som bara handlar om medicinska tillstånd. På så vis berövas de också på sin mänsklighet (Malmberg 2014, 2015). Hennes forskning visar också att samhällets nedvärderande och exkluderade syn på funktionsnedsatta kvinnor, bidrar till en negativ självbild, att känna sig oattraktiv då kroppen inte passar in i mallen för kvinnliga kroppsideal (Jfr Malmberg, 2015, 1996). För att kunna känna sig begripliga och erkända som kvinnor kan de bli tvungna att reproducera traditionella kvinnliga könsnormer, menar Malmberg. Detta är något som samhället oftast nekas dem (Se även Barron 2004; Engwall 2004; Traustadóttir & Sigurjónsdóttir 2004; Helmius 2004).

En annan intersektion som har forskats om är den mellan ålder och funktionsnedsättning. Forskning kring detta ämne visar att samhället tenderar att behandla vuxna personer med funktionsnedsättning som barn. En stor del av detta är frågan om att vara beroende av andra. Att vara oberoende är något som har kopplats till vuxenhet och beroende är något som kopplas

till barn. Infantiliseringen visar sig då funktionsnedsatta personer är beroende av exempelvis välfärdsstaten i form av bland annat assistans (Jfr Lövgren, 2017; Bylund, 2022; Ericson, 2023). Funktionsnedsatta tenderar att också exkluderas från andra saker som kopplas till att vara vuxen, såsom arbete, reproduktion och romantiska relationer (Jfr Barron, 2004; Ericson, 2023; Bylund 2022, 2017).

1.6.3. Inkludering i modeindustrin

Forskningen om representation ser kritiskt på den representation som finns i modeindustrin, och menar att den reproducerar normativa ideal och exkluderar det som ses som avvikande från normen, såsom kön, etnicitet, funktionalitet och kroppsform (Jfr Lindén & Lindkvist, 2019; Westerberg & Berggren, 2022; Foster, 2021; Foster & Pettinicchio, 2022; Därth, 2020). Ett exempel är uppsatsen ”*Mångfald i en modeindustri där stereotyper och smalhet säljer*” av Lara Westerberg och Josefin Berggren (2022). Uppsatsen, som är ett examensarbete inom kommunikation och public relations, undersöker representationen hos svenska klädföretag i deras reklamkampanjer från 2011 till 2019. Studien avslöjar bristande mångfald och normbrytande attributrepresentation, särskilt i H&M-, Gina Tricot- och KappAhl-kampanjer. Frånvaron av mångfald är kopplat till samhällseliga normer som dikterar önskvärda kroppstyper och funktionalitet. Förändringar över tid har varit minimala, främst med fokus på etnicitet snarare än andra kategorier som normbrytande funktionalitet. Studien betonar vikten av ökad mångfaldsmedvetenhet i reklam för att möta konsumenternas krav på mer inkluderande representation. Även om framstegen går långsamt finns det hopp om en mer inkluderande framtid med ökad medvetenhet och kunskap.

Gällande representationen av funktionsnedsättningar i modeindustrin, visar forskningen detsamma som ovan. Personer med funktionsnedsättningar får sällan synas i media såsom reklamkampanjer och journalistik. När de väl gör det visas en snäv och stereotypisk bild av dem och då är det deras funktionsnedsättning som ligger i fokus, inte de som individer (Jfr Foster & Pettinicchio, 2022; Grip 2009; Nebelius, 2023). Forskningen indikerar en förbättring med mer identitetsstärkande inslag (Jfr Nebelius, 2023). Jordan Foster, som är doktorand i sociologi, har skrivit forskningsartikeln ”*Framing Disability in Fashion*” (2021). I denna menar Foster att online-modetidningen ”*Teen Vogue*” representerar minoriteter genom att publicera artiklar om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, personliga biografier och profiler av personer med funktionsnedsättning, inklusive kvinnor och mörkhyade personer.

Tidningen har också belyst de utmaningar som personer med funktionsnedsättning ställs inför när det gäller att få tillgång till offentliga evenemang och modebranschen. Modemärken som Nike och Tommy Hilfiger har haft modeller i sina kampanjer och modedesigners har börjat tillverka kläder som är anpassade för personer med funktionsnedsättningar (Jfr Foster, 2021; Foster & Pettinicchio, 2022).

1.7 Teoretiska utgångspunkter

De teoretiska begrepp som används i denna uppsats handlar om konsumtion, *funktionsfullkomlighet*, *performativitet* och identitet. Dessa är relevanta för uppsatsen på grund av syftet, att undersöka hur personer som identifierar sig som kvinnor med synlig funktionsnedsättning, skapar sin identitet genom konsumtion.

Konsumtion analyseras i denna uppsats utifrån ett konsumtionskulturteoretiskt synsätt, med fokus på konsumentens upplevelse av konsumtion, konsumtionen som subjektiv, och inte aspekten av konsumtion som en objektiv nödvändighet i konsumtionssamhället (Kajiser och Östberg, 2010:37–38). Detta betyder att konsumtion analyseras utifrån ett perspektiv från konsumenternas upplevelser, tankar och handlingar, samt hur konsumtion används som symbolik.

Idealet om funktionsfullkomlighet analyseras utifrån McRuers (2006) definition. Performativitet analyseras utifrån Butlers (2006) definition. Dessa båda begrepp samarbetar i en social situation för att forma olika nivåer av inkludering för kategorier av människor.

Identitet har diskuterats länge och i olika former. I uppsatsen analyseras identitet utifrån ett konstruktionistiskt synsätt där identitet är en social konstruktion, samt identiteten som flexibel och föränderlig i evig process. (Hammarén & Johansson, 2009:10–11).

1.7.1. Konsumtion

Konsumtionskulturen som utvecklats i det moderna konsumtionssamhället kräver att konsumenten följer specifika regler (Kajiser och Östberg, 2010:42). Dessa regler speglar samhällets normer, värderingar och sociala regler. Utifrån reglerna kan konsumenten välja hur konsumtionen ska gå till, hur uttryck tar form genom att testa olika identifikationer, vilket

kallas *handlingsalternativ* (Kaijser och Östberg, 2010:43). Dessa handlingsalternativ är det som konsumenterna, och uppsatsens informanter, reflekterar kring i form av sitt förhållande till sin funktionsnedsättning, identitet och inkludering. Dessa konsumtionsstrukturer är socialt konstruerade på liknande sätt som identiteten är (Se 1.7.4.). Liknande identiteten är dessutom konsumtionen kopplad till klass, kapital och gemenskap eller exkludering (Kaijser och Östberg, 2010:51–53).

Det symboliska kapitalet (Se 1.7.4.) har en stor inverkan på hur klädesplagg konsumerats för att framhäva identiteten och tolkas av samhället (Kaijser och Östberg, 2010:56). Storstäder är platser med kontinuerligt identitetsskapande då möten mellan okända individer sker nästan hela tiden (Kaijser och Östberg, 2010:73). Vid mötena aktiveras individernas värderingssystem och de skaffar sig en uppfattning om den andre direkt (Kaijser och Östberg, 2010:69). Genom konsumtion konstruerar individen sin identitet till att antingen reflektera hur denne är som person, eller vill vara som person (Kaijser och Östberg, 2010:72). Symboliken som konsumerade objekt visar kopplat till olika värderingssystem, är relevant för uppsatsen genom att den undersöker hur informanterna använder klädesplagg och skönhetsprodukter för att skapa sin identitet. Sociala koder (Kaijser och Östberg, 2010:78–80) gör konsumerade objekt till värderade objekt som berättar för andra individer om olika identifikationer och distinktioner kopplat till *kollektiva identiteter*. För att få en unik identitet individualiserar individen konsumerade objekt, detta genom *konsumtionsritualer*. I konsumtionsritualerna har butiker en stor roll i värderingsprocessen för ett objekt. I butiker påbörjas relationen mellan individen och objektet för en värdering av objektet, och om det kan bli en del av det utvidgade jaget (Kaijser och Östberg, 2010:82–83). Genom att få tillgång till provrum och fysiska butiker, experimenterar individer med olika identifikationer och ser vilken värdering som passar sitt identitetsprojekt. Konsumtionsritualerna som sker i fysiska butiker är relevanta för uppsatsens undersökning, eftersom informanterna använder olika former av strategier för att motarbeta eller förändra sitt förhållande till *idealet om funktionsfullkomlighet* (Se 1.7.3.). Genom att kunna vistas i en fysisk butik, med en fysisk funktionsnedsättning, blir konsumtionsritualerna mer synliggjorda.

Genom att konsumtionssamhället har övergått till konsumism, där meningen med tillvaron har blivit att konsumera (Bauman, 2008:34), så är konsumtion en kärna i skapandet av en identitet (Bauman, 2008:36). En slags mänsklig rättighet har utvecklats som kallas *den konsumistiska*

kallelsen (Bauman, 2008:65), som betyder att individen ska ha all rätt till att konsumera och skapa sin identitet, men också har en skyldighet till att göra det. Levs inte skyldigheten upp till, så kommer individen att bli exkluderad. Exklusionen stämplar individen, inte bara med olikhet utan också inkompetens och otillräcklighet i att skapa sig ett godtagbart socialt medlemskap (Bauman, 2008:66, 75). Detta är relevant för uppsatsen eftersom informanterna, genom idealet om funktionsfullkomlighet, får ett annorlunda förhållningssätt till konsumtion än en funktionsfullkomlig person. Kort och gott förväntas varje individ investera i sin identitet, både *jag-identitet* och kollektiv identitet (Se 1.7.4.), för att bli en säljbar vara. Individen som vara har ett marknadsvärde (Bauman, 2008:73) som höjs och sänks beroende på hur högt det sociala kapitalet blir kopplat till konsumtionen (Kaijser och Östberg, 2010:77). Enligt konsumtionssamhället har otillräckliga konsumenter inget marknadsvärde (Bauman, 2008:139). Marknadsvärdet är relevant för uppsatsen eftersom det är kopplat till kategorier av människor, inkludering och normer. Informanterna använder konsumtion för att förändra ett förhållande till fördomsfulla marknadsvärden. Individer strävar efter att hela tiden bli bättre än de är i nuläget. Det räcker inte med att bara vara, att stanna vid en icke bearbetad kropp eller identitet, det är viktigt att hela tiden bli mer (Bauman, 2008:70). Detta eftersom det annars finns en risk att bli exkluderad och betraktad som en otillräcklig konsument och individ (Bauman, 2008:113). Individer övervakar varandra och ser till att varje individ blir säljbar genom att *kommodifiera* sig (Bauman, 2008:68). Marknaden där individen som vara säljs, är det sociala samspelet och maktspelet i samhällsstrukturerna. Om inte individens vara är säljbar, nekas tillgången till konsumtionssamhället med dess rättigheter och skyldigheter (Bauman, 2008:78).

1.7.2. Performativitet och ideal

Simone de Beauvoir yttrade i sin bok "*Det andra könet*" från 1949 "Man föds inte till kvinna, man blir det" (de Beauvoir, 2002:325). Påståendet är en väsentlig del av genusteorin, eftersom kön är en social konstruktion och inte biologiskt deterministiskt (Nilsson, 2017:176).

Butler (2007:28) menar att genom individers handlingar och förväntningar kring kön imiteras och repeteras dessa, vilket kallas för *performativitet*. Hon menar att dessa handlingar, som sker både genom språk och kropp, ger stabilitet till könsnormer, men kan också utmana dem. Detta eftersom det inte är möjligt att imitera något exakt, det sker således förskjutningar (Butler, 2008:11, 199). Performativitet, och främst att utmana det, är något som informanterna

diskuterar genom att inte vilja följa normer och ideal. Utifrån individens handlingar skapas performativitet och normer kring kön och sexualitet. Kläder är ett exempel på hur normerna konstrueras och rekonstrueras, genom att kläderna definierar och begripliggör individer som kvinna eller man (Eriksson & Gottzén, 2021:52). Detta begripliggörande syftar till hela individens identitet som kvinna eller man (Butler, 2007:84). Hela individens sociala status och inkluderande eller exkluderande i samhället, baseras på tvåkönsnormen och hur väl individen begripliggör sin könsidentitet (Butler, 2007:184). De reproduktiva organen spelar viss roll inom identifieringen av en kvinna eller man, men i denna sociala kontext där normer och ideal har störst definierande makt, så spelar inte biologin så stor roll (Eriksson & Gottzén, 2021:56). Liknande tvåkönsnormen är det heterosexuella idealet, eller den heterosexuella matrisen (Butler, 2007:220–221), styrande i vilken social status individen får i samhällets sociala struktur. Det är förväntat av individen att välja antingen man eller kvinna att både identifiera sig som och attraheras av. Detta är relevant för uppsatsen på grund av liknelsen till *idealet om funktionsfullkomlighet* (Se 1.7.3.), då dikotomin råder i samhället med funktionsfullkomlig och funktionsnedsatt. Detta påverkar exempelvis informanternas sätt att konsumera.

1.7.3. Funktionsfullkomlighet

I Robert McRuers "*Crip Theory: Cultural signs of queerness and disability*" (2006:1–3) läggs argument kring funktionalitet fram på liknande sätt som queerteori, könsteori och sexualitetsteori. *Compulsory able-bodiedness*, vilket är funktionsfullkomlighet på svenska³, är det rådande idealet i samhället. Detta i likhet med hur Butler (2006) skriver om det obligatoriska heterosexuella idealet. Båda idealen är ofrivilliga, men ändå något som individer eftersträvar för att vara delaktiga i den sociala samvaron. Samhället belönar de individer som tydligt eftersträvar idealen och når dem. McRuer (2006:1) menar att dessa individer maskerar sig själva för att uppnå idealen, detta för att framstå som normala, men masken blir en icke identitet. Samhällets normer kategoriseras efter dikotomier, exempelvis att vara frisk eller sjuk, normal eller onormal, funktionsfullkomlig eller funktionsnedsatt. En funktionsnedsatt person anses enligt McRuer som sjuk och onormal, och måste därför sträva efter en icke identitet för att kunna delta i samhällets sociala offentliga rum. Detta är relevant för uppsatsen eftersom informanterna är funktionsnedsatta, vilket gör att de hela tiden påverkas av *idealet om funktionsfullkomlighet*. Viss form av identitet som diskuteras i uppsatsen, exempelvis

---

³ Översättning enligt Bylund (2022)

påtvingad *kollektiv identitet*, blir en önskad identitet för informanterna och annorlunda än deras egentliga *jag-identitet* (Se 1.7.4.).

Denna icke identitet skapas genom *performativitet* (Se 1.7.2.). McRuer (2006:9–10) skriver att liknande ideal kring kön och sexualitet, så måste idealet om funktionsfullkomlighet upprätthållas med performativitet. I likhet med Butler (2006) menar McRuer att performativitet är en repetition av imiteringar av sociala situationer och personer som redan följer det önskade idealet. Individens handlingar, språk och klädstil är alla deltagande faktorer i performativiteten och imiteringen.

McRuer (2006:8–9) skriver att samhället förutsätter att varje individ har en önskan om att vara normal och funktionsfullkomlig. Christine Bylund (2020:190) skriver att samhället förutsätter att varje individ kan gå i trappor och läsa skyltar. Handlingar som är svåra eller ibland omöjliga för en funktionsnedsatt person, är ett måste för att självständigt kunna navigera i samhällets struktur. Detta synliggörs i bland annat uppsatsens hyperberättelsen när informanterna kommer in i butiken, och finner begränsningar i den fysiska utformningen.

McRuer (2006:10, 30–32) introducerar begreppen *virtual disability* och *critical disability*. Virtual disability är någonting individen har. Lever individen tillräckligt länge så kommer hen att någon gång under livet bryta mot idealet om funktionsfullkomlighet. Detta gäller även tvåkönsnormen och det heterosexuella idealet. Critical disability är en form av medvetenhet kring sin funktionsnedsättning. Funktionsnedsättningen blir en del av individens identitet, och i denna identitet utmanas idealet om funktionsfullkomlighet. Detta är relevant för diskussionen i uppsatsen då det visar på en brygga mellan funktionsfullkomlighet och funktionsnedsättning, genom olika skeenden i livet och gemenskap.

1.7.4. Identitet

Själv-identitet, *jag-identitet* eller *individuell identitet* är hur vi själva ser oss utifrån uttryck och handling. I uppsatsen används jag-identitet enligt Goffman (Hammarén & Johansson, 2009). *Social identitet* eller *kollektiv identitet* är hur samhället ser personer utifrån uttryck och handling. I uppsatsen används kollektiv identitet utifrån Goffman (Hammarén & Johansson, 2009).

Inom den kollektiva identiteten styr fördomar och stereotyper andras uppfattning om personer (Hammarén & Johansson, 2009:13). Det är också inom denna identitet som det finns gemenskap, både önskad och oönskad (Hammarén & Johansson, 2009:36). Den kollektiva identiteten har en förmåga att dölja självvalda identiteter, ta överhanden, omsluta och förskjuta en individs individuella uttryck och handlingar (Hammarén & Johansson, 2009:39). Uppsatsens informanter har erfarenheter kring påtvingade kollektiva identiteter kopplade till sin funktionsnedsättning, därför är dessa begrepp relevanta.

Enligt Giddens (1999:67) är identiteten reflexiv och individen observerar sig själv för att kontinuerligt skapa sin identitet (Giddens, 1999:90). Identiteten skapas både genom reflexiva handlingar och genom erfarenheter som tolkas och omformuleras för att passa in i individens identitet (Giddens, 1999:69, 92). Informanterna i uppsatsen diskuterar vad begreppet identitet betyder för dem, och författarna ser likheter med Giddens definition av identitet.

Identiteten är nyckeln till en status, plats och gemenskap i samhället (Hammarén & Johansson, 2009:27), om personen följer regelverket hos rådande normer och samhällsstruktur. Avviker identiteten från det som anses normalt, kommer ett utanförskap och exkluderande att införas gentemot individen. Den moderna identiteten kräver att individen själv skapar och utvecklar sin identitet. Detta betyder att individen testar olika identifikationer, smådelar, av olika identiteter. Individen samlar kunskap genom experimenterandet och bemöter identitetsskapandet på ett reflexivt individuellt sätt (Hammarén & Johansson, 2009:29). Identifikationerna som individen experimenterar fram en identitet med är utifrån vilka delar av en kollektiv identitet individen vill tillhöra eller liknas vid (Hammarén & Johansson, 2009:41). Genom att uppsatsen diskuterar konsumtion i relation till att experimentera med identifikationer, är denna teori relevant.

Kroppen kan anses vara skild från identiteten, men det är genom den som sinnet kan uppleva yttre erfarenheter, därför behövs den lika mycket som sinnet (Giddens, 1999:71–72). Reflexiva handlingar görs med kroppen som redskap för att experimentera med olika identifikationer och därmed sociala medlemskap (Giddens, 1999:97). Dessa reflexiva handlingar kan ibland gå emot individens *kommodifiering* (Se 1.7.1.) för att passa in i konsumtionssamhället (Giddens, 1999:236). Uppsatsens fokus ligger på den fysiska aspekten av konsumtion, därför är informanternas kroppars behov och funktion närvarande i diskussionen kring hur konsumtion samarbetar med identitetsskapande.

Kläder har alltid varit och är fortfarande ett sätt för individer att visa sin identitet, samt sin klasstillhörighet (Hammarén & Johansson, 2009:33). Grunden till detta finns att hitta i Bourdieu (Hammarén & Johansson, 2009:34) teori om kapital. *Ekonomiskt kapital, kulturellt kapital* och främst *symboliskt kapital* har stor påverkan på hur individer väljer kläder för att framhäva sin identitet, samt uppfattar andras identitet vid exempelvis ett första möte. Informanterna diskuterar upplevelsen kring att märkeskläder ibland är avgörande för om de får ett önskat eller oönskat bemötande från främlingar, vilket gör teorin om kapital, främst ekonomiskt kapital, relevant för uppsatsen.

Manuel Castells (Barron, 2004) har formulerat tre identitetsbegrepp; *motståndsidentitet*, *projektidentitet* och *legitimerande identitet*. Motståndsidentitet är individer som själva rekonstruerar sitt sociala medlemskap, genom självvalda identifikationers symbolik uttrycker de sin identitet (Barron, 2004:122, 150). Projektidentitet är också ett sätt som individer rekonstruerar sitt sociala medlemskap genom att hela tiden konstruera sin identitet parallellt med sin självständighet och sitt självbestämmande (Barron, 2004:122, 150). Den legitimerande identiteten är bestämd utifrån samhällets institutioner (Barron, 2004:150), exempelvis vården. Genom uppsatsen synliggjorda identitetsskapande strategier genom konsumtion har varit enligt Castells tre identitetsbegrepp, främst motståndsidentitet och projektidentitet.

1.7.5. Centrala begrepp

Funktionsnedsättning

Författarna har i denna uppsats valt att använda begreppet "funktionsnedsättning" när vid beskrivning av informanterna. Argumenten bakom detta är att begreppet anses poängtera den normbrytande funktionaliteten som är central för uppsatsen och även för att informanterna föredrar begreppet. Socialstyrelsen definierar begreppet som: "*nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga*" (Socialstyrelsen, 2007). Viktigt att notera är att det finns andra begrepp som används för att beskriva normbrytande funktionalitet, exempelvis "*Handikapp*", "*Funktionshinder*" samt "*Funktionsvariation*". Handikapp är en förlegad term som Socialstyrelsen beslutade år 2007 om att avråda från användning då det anses negativt (Socialstyrelsen, 2007). Begreppet finns däremot kvar i form av bland annat "*handikapparkering*". Funktionshinder avser enligt Socialstyrelsens termbank, de hinder som

personer med funktionsnedsättningar kan möta i relation till omgivningen och miljö, det kan till exempel vara otillgängliga platser, begränsningar av delaktighet i det sociala såsom arbetsliv och andra relationer (Socialstyrelsen, 2007). Begreppet hade kunnat fungera i uppsatsen då fokus ligger på hur informanterna påverkas av omgivningen. Dock är tolkningen att begreppet avser just omgivningen, inte individen med normbrytande funktionalitet och eftersom uppsatsen beskriver individer lämpar sig inte begreppet. Funktionsvariation är ett begrepp som inte finns i Socialstyrelsens termbank. Funktionsvariation används frekvent som synonym till funktionsnedsättning eftersom begreppet funktionsnedsättning kan anses ha en negativ laddning, men detta är felaktigt. Termen syftar nämligen till att alla personers olika funktionalitet, alla har funktionsvariationer. Problemet med begreppet är att problem som personer med funktionsnedsättningar erfarar, riskerar att osynliggöras och förminskas (Autism Sverige u.å). Informanternas erfarenheter ligger här i fokus, erfarenheter som de har för att de har normbrytande funktionalitet, om funktionsvariation skulle användas på ett korrekt sätt, skulle dessa erfarenheter osynliggöras. Medvetenhet hos författarna finns för att det finns olika begrepp, men en viktig faktor till valet av att använda termen “funktionsnedsättning”, är att informanterna ville använda det för att beskriva sin funktionsnedsättning i intervjuerna. Författarna har även valt att använda termen “normbrytande funktionalitet” då det också pekar på idealet om funktionsfullkomlighet som har undersökts. Inspirationen till detta kommer från Christine Bylunds forskning då hon använder denna term i relation till funktionsfullkomlighet.

1.8 Metod och material

1.8.1 Metodval

Den primära metoden som har använts för insamlandet av materialet har varit kvalitativ intervju. Enligt Monica Dalen (2015:14–15) lämpar sig denna metod om man vill generera kunskap om personers erfarenheter, tankar och upplevelser. I författarnas fall ville det fås insikt om personers upplevelser när de konsumerar kläder och deras tankar kring identitet. En till fördel med intervjuer som metod inbjuder till fördjupade reflektioner som i sin tur ger ett mångsidigt material som ger goda möjligheter för att analysera och tolka (Fägerborg 2012:85, 89).

Totalt fyra intervjuer genomfördes med fyra olika informanter. Alla intervjuer spelades in efter informanternas godkännande, och längderna på intervjuerna var följande:

Intervju 1: 94 min

Intervju 2: 99 min.

Intervju 3: 96 min

Intervju 4: 67 min

Anledningen till att intervjuerna var långa var för att låta informanterna ta sin tid och reflektera kring frågorna och diskussionen (Jfr Fägerborg 2012:104). Själva informanterna identifierade sig som kvinnor och var mellan 21–30 år och alla hade någon typ av synlig funktionsnedsättning.

Intervjuerna var semistrukturerade. Detta menas med att det i förväg har formulerats en intervjuguide med teman och frågor, men att det också funnits utrymme för exempelvis följdfrågor (Dalen, 2015:34–35). Ett tema som vi hade var “*Konsumtion och identitet*” där frågor som “*Vad är identitet enligt dig?*” och “*Har du någon specifik klädstil?*” ställdes (Se Bilaga 2). Detta sätt bidrog till att författarna kunde beröra teman och frågor som behövdes för att besvara uppsatsens frågeställningar samtidigt som författarna kunde få reflexiva och djupa svar, då intervjun kunde anpassas efter informanterna.

Samtliga intervjuer skedde via videolänk, antingen via Zoom eller Google Meet. Orsaken till detta val hade sin grund i flexibilitet och urval. Genom att ha intervjuerna på videolänk behövde inte författarna vara geografiskt bundna eller behöva åka långväga då vare sig informanternas eller författarnas scheman tillät detta. Detta gjorde i sin tur att ingen begränsning behövdes till ett lokalt urval av informanter, vilket underlättade eftersom urvalet redan var nischat.

Det som dock var negativt var att det ibland blev fel med tekniken, exempelvis ljudet och nätverksanslutningen, vilket gjorde att det kunde dra ut på tiden. En annan brist var begränsningen till platsen. Om intervjun exempelvis hade varit hemma hos informanterna, så hade de kunnat få möjlighet att visa sina kläder eller haft en så kallad *mobil intervju* (Jfr Fägerborg 2012:91) där kunde intervjun ha skett i ett sammanhang av att spendera tid i klädbutiker tillsammans. Denna metod hade gett en djupare inblick i informanternas konsumerande identitet och hur de navigerar i modeindustrin.

Stinas närhet till det undersökta fältet genom sin funktionsnedsättning var till hjälp under intervjuerna. Genom att ha något gemensamt kunde informanten få tillit och därmed också få

det lättare att prata om sina erfarenheter (Jfr Rolfsdotter Eliasson 2020:20). Detta eftersom maktasymmetrier, som oftast blir till genom en forskningsintervju, inte blir lika tydliga om en forskare är en del av fältet från början (Jfr Fägerborg 2012:103). Att få ett förtroende innebär även ett ansvar. När informanten litar på forskaren kan hen berätta om erfarenheter och värderingar som inte har berättats förut (Fägerborg 2012:94–95). Författarna var tvungna att ta i beaktning att påminna informanterna att intervjun spelades in och låg som grund till uppsatsen. Både Frida och Stina deltog i intervjuerna för att främst få ett inifrån- och ett utifrånsperspektiv, men också för att Stina till följd av sin funktionsnedsättning behöver anteckningsstöd. Utifrånsperspektivet bidrog till att underförstådda begrepp eller situationer som är självklara för en person med funktionsnedsättning, förtydligas och konkretiseras av informanterna.

Stinas närhet till fältet sågs som en tillgång vid rekrytering av informanter. Hon har sen tidigare haft kontakter i nätverket. Intervjuförfrågningar lades ut på bland annat riktade grupper på Facebook. Kontakt har också haft med olika organisationer med fokus på rörelsenedsättning för att nå ut till deras medlemmar och privatpersoner som Stina är bekant med, har även kontaktats direkt. I alla kontaktförsök har Stinas funktionsnedsättning nämnts, eftersom en ökad tillit till oss som forskare har märkts då. Som tidigare nämnts, är samtliga informanter rullstolsanvändare och kan därför inte representera alla med synliga funktionsnedsättningar.

Författarna har också haft samtal med designern Louise Linderöth och etnologen Christine Bylund. Linderöth är en modedesigner utbildad på Textilhögskolan i Borås. Hon är rullstolsburen och använder modeller i rullstol i sitt arbete. År 2021 samarbetade hon med Gina Tricot och skapade en kollektion med jeans som var skapade för en sittande ställning. Linderöth gav insikt i hur det ser ut i modebranschen och Bylund gav viktiga inblickar angående vad som saknas i teorin och tidigare forskning. Samtalet med Linderöth skedde via mejl där färdigformulerade frågor ställdes (Se Bilaga 3). Samtalet med Bylund skedde via Zoom. Dessa samtal kan benämnas som intervjuer, intervjuer kan ske via mejl och samtalet med Bylund spelades in och antecknades, vilket brukar känneteckna en intervju (jmf Fägerborg 2012). Författarna väljer däremot inte att benämna dessa som intervjuer eftersom det uppstår en makthierarki i uppsatsen där Bylunds och Linderöths utsagor kommer att överskugga intervjuerna med informanterna. Detta på grund av deras expertis och yrke inom fältet. Informanternas utsagor är i fokus i denna uppsats och samtalen ska styrka dessa.

1.8.2. Materialet i detta arbete

I avsnittet om resultatet, kommer materialet att presenteras genom en så kallad *hyperberättelse*, vilket är en blandning av fakta och fiktion (Öhlander 1998: 160). I detta fall kommer uppsatsens empiriska material (intervjuer och samtal) redovisas med hjälp av en fiktiv berättelse. Berättelsen handlar om ett tjejgäng med fyra personer som har olika funktionsnedsättningar som ska handla kläder i en butik. I butiken kommer gänget att reflektera och stöta på olika saker som har kommit upp i studien. Denna disposition är delvis inspirerad av Karin Salomonsson avhandling *“Fattigdomens besvärjelser. Visionära ideal och vardagliga realiteter inom socialt arbete (1998)*. Salomonsson använder sig av denna metod för att lättare belysa flickors erfarenheter av att ge sexuella tjänster till äldre män. Metoden har valts av ett liknande skäl. Författarna trodde att det skulle bli lättare för läsaren att hitta en röd tråd och förstå komplexiteten i studien som annars hade tenderat att bli besvärlig att läsa.

Salomonsson användning av hyperberättelse har dock fått kritik. Det kan vara svårt att veta vad i berättelsen som är fakta och vad som är fiktion. Att separera dem är viktigt för trovärdighet och den vetenskapliga integriteten, detta kan äventyras av denna metod då den kan leda till en övertro på personlig tolkning (Jfr Öhlander 1998). För att förhindra detta, har hyperberättelsen och fakta separerats tydligt från varandra. Det har skrivits ut i separata typsnitt och inkluderat citat från informanterna, Christine Bylund och Louise Linderöth samt deras koppling till teori och tidigare forskning.

1.8.3. Presentation av informanter

Vid intervju 1 intervjuades Terese som är 29 år och aktiv inom funktionsnedsättningsfrågor. Hon sitter i elrullstol utomhus och manuell rullstol inomhus, men kan gå kortare sträckor. Funktionsnedsättningen syns vid gång då hon går ostadigt. Terese kropp är kortväxt vilket gör att hon behöver mindre storlekar på kläder och skor. Hennes klädstil består av mörkare färger, i en kombination av t-shirt och jeans. T-shirten får gärna ha ett coolt tryck på sig. Terese gillar att uttrycka sig själv genom färgstarkt smink.

Vid intervju 2 intervjuades Paula som är 30 år och arbetar inom frilans angående funktionsfrågor. Hon sitter i elrullstol utomhus och manuell rullstol inomhus, och har gjort det hela sitt liv. Hon har assistans dygnet runt. Paulas klädstil är färgstark, mönstrad och alternativ.

Hennes favoritplagg är en rosa tyllklänning, som hon gärna matchar till en sport-bh och blått hår. Hon gillar också att uttrycka sig själv genom färgstarkt smink.

Vid intervju 3 intervjuades Lisa som är 22 år och arbetstränar i butik. Hon har en rörelsenedsättning och sitter i manuell rullstol. Hennes klädstil består av en skön t-shirt, mjukisbyxor och sneakers. Hon gillar ljusare färger, men har oftast mörkare färger i garderoben. Hon vill gärna ha klackar och klänning, men det kan vara svårt att hitta.

Vid intervju 4 intervjuades Malin som är 21 år och arbetslös. Hon kan gå kortare sträckor, men sitter också i manuell rullstol. Malin har cerebral pares (CP). Hennes klädstil består just nu av myskläder och träningskläder. Hon tycker om skjortor och jeans, men det kan vara svårt att hitta kläder som passar funktionsnedsättningen på klädmarknaden.

För en enkel översikt:

Namn	Ålder	Funktionsnedsättning
Terese	29 år	Rullstolsburen
Paula	30 år	Rullstolsburen
Lisa	22 år	Rullstolsburen
Malin	21 år	Cerebral pares (CP) och delvis rullstolsburen

1.9 Etiska hänsynstaganden och reflexivitet

Enligt Vetenskapsrådets etiska regler har informanterna informerats inför intervjuerna (2023). Informanterna har innan varje intervju informerades om i vilket syfte materialet insamlas, att materialet endast kommer att användas till denna uppsats och i mån av relevans för uppsatsens syfte. Detta enligt informationskravet och nyttjandekravet.

Innan varje intervju har informanterna informerats om att det går bra att avsluta intervjun när som helst utan förklaring och att deltagandet är frivilligt. Detta enligt samtyckeskravet.

Enligt konfidentialitetskravet har informanterna informerats om att de är anonyma i uppsatsen. Informanterna har blivit tillfrågade angående hur de vill bli presenterade i uppsatsen och om det är något speciellt namn de vill gå under. Personuppgifterna som samlats in, namn, ålder och funktionsnedsättning, har skrivits in i ett skyddat dokument som endast författarna till denna uppsats har haft tillgång till. Vid anmälan om deltagande till intervjuer har även informanterna tillfrågats om båda författarna är tillåtna att ta del av personuppgifterna.

Uppsatsen och därmed intervjuerna rör känsliga ämnen om diskriminering och identitet. Därför har författarna försökt skapa en bekväm intervjusituation, med ett personligt delande av egna upplevelser kring funktionsnedsättning, samt att informanten inte behöver lämna sitt hem eller valda bekväma omgivningar eftersom intervjuerna hölls via Zoom.

Vid början och slutet av varje intervju tillfrågades informanten vilken pronomen som hen föredrog, samt hur hen helst ville att funktionsnedsättningen skulle presenteras i uppsatsen, om alls.

Författarnas egna intressen, upplevelser och tankar ligger oftast till grund för formuleringen av ett kunskapsmål (Kaijser, 2012:40). Det här går att tillämpa till denna studie och då blir det särskilt viktigt att vara medveten om hur författarna har påverkat den. Stinas personliga koppling har hjälpt till att komma närmare det undersökta fältet, men det är viktigt att även vara kritisk till detta. Hennes personliga inställning till konsumtion har varit att det används för att passa in i normer gällande funktion och kvinnlighet. Hon har erfarit att detta resulterar i att individen ibland behöver "ge upp" något av sig själv. Hypotesen blev därför att informanterna skulle ha samma inställning. Det ledde till att ett utanförskap förutsattes där de skulle använda passering för att lämna denna position. Detta eftersom författarna också trodde att de skulle må dåligt av att vara normbrytande, liksom Stina har gjort. Förgivettagandet har gett sig i uttryck i intervjuerna genom teman och ledande frågor om utanförskap och passering (Se Bilaga 2). Den har också genomsyrat det ursprungliga kunskapsmålet och syftet, där fokus skulle ligga på konsumtion som ett verktyg för att passera som normativ kvinna och på så sätt också lämna det negativa utanförskapet. Efter första intervjun märktes det att det var svårt att tala om passering och konsumtion då det snarare användes som strategi för att "vara sig själv" än att passa in i mängden. Det författarna gjorde här är på ett vis essentialiserat informanterna utefter förväntningar och reproducerat stereotyper. Ett exempel är *the disability paradox* där man tror att personer med funktionsnedsättningar mår dåligt och har låg livskvalite men som oftast inte är fallet (Bogart, 2022). Fokus byttes därför till att diskutera hur informanterna använder

konsumtion av kläder för att ge uttryck för sin identitet och hur de navigerar genom modeindustrin eftersom de har yttrat att det finns vissa svårigheter i detta. Författarna säger inte att Stinas personliga upplevelser inte är korrekta, men att det inte är representativt för en hel grupp.

Fridas utifrånperspektiv till forskningsfältet hjälpte främst att förtydliga begrepp och situationer under intervjuerna. Detta har lett till att djupare förklaringar till hjälpmedels utformning och upplevelser gavs, samt berättelser kring händelser som både Stina och informanterna förstod och delade, men som inte hade blivit lika konkreta utan Fridas frågande närvaro. Frida har även vägt upp Stinas reflexiva del i analys och diskussion, med en mer objektiv synvinkel angående teori och händelseförlopp.

2. Resultatredovisning

I resultatredovisningen skrivs identitet ut med innebörden att både jag-identitet och kollektiv identitet berörs. Författarna har valt att skriva ut jag-identitet eller kollektiv identitet vid tillfällena då endast den ena berörs, annars menas att båda identiteterna är påverkade.

Uppsatsens resultatredovisning kommer att följa de fyra informanter som deltagit i forskningen. Terese, Paula, Lisa och Malin är huvudpersonerna i hyperberättelsen. Det de gör i butiken, säger och tänker, är sådant som informanterna själva har berättat om i intervjuerna. Hyperberättelsen är, trots innehållets äkthet, ett verk av fiktion då informanterna aldrig träffats, talats vid eller delat erfarenheterna i denna exakta kontext. För presentation av informanterna, se 1.8.3 i innehållsförteckningen.

I resultatredovisningen är Lisa ute efter ett par snygga, sköna byxor, men hon tror att det kommer bli svårt eftersom hennes sittande kropp har annan form och andra behov än en stående kropp. Hon letar också efter ett par skor, gärna sneakers. Detta är en chansning för henne, eftersom hon oftast inte hittar skor i hennes större storlek. Malin är ute efter en snygg skjorta, gärna utan knappar då detta hindrar hennes självständighet. Självständigheten i detta fall är att kunna klä på sig själv. Terese är ute efter nya t-shirts, och hoppas att de finns i hennes storlek. Ibland tvingas hon söka kläder på barnavdelningen, då storlekarna är begränsade i butikernas utbud. Paula är ute efter färgstarka klädesplagg som inspirerar henne. Hon är tveksam till om hon kommer att lyckas, då skyltningen i butikerna oftast enligt henne är fantasilösa och icke inkluderande.

Resultatredovisningen är uppbyggd som en shoppingtur i en klädbutik. Avsnitt 2.1. handlar om när informanterna kommer in i butiken och hur de upplever tillgängligheten. Teoretiska begrepp som kommer att användas är *den konsumistiska kallelsen* (Bauman, 2008:65), *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3) och *virtual disability* (McRuer, 2006:10, 30–32). Fortsatt, i avsnitt 2.2., går informanterna för att leta efter passande kläder till sig själva. I detta avsnitt kommer ny teori, samt tidigare forskning, att handla om *infantilisering* (Jfr Ericson, 2023 och Lövgren, 2017), *projektidentitet* (Barron, 2004:122, 150), *ekonomiskt kapital* (Hammarén & Johansson, 2009:34), *konsumtionsritual* (Kaijser och Östberg, 2010:82–83), *kollektiv identitet* (Hammarén & Johansson, 2009) och vikten av märkeskläder för social

status (Goldstrand och Lundh, 2011). Det tredje stoppet, avsnitt 2.3., för analys blir när informanterna ska prova kläder i provrummet, som har sitt fokus på form och funktion. Här diskuteras bland annat materialitet kopplat till social maktordning (Bylund, 2016), vikten av en unik identitet (Goldstrand och Lundh, 2011) och att det går att konsumera en annan identitet än den egentliga (Dahlqvist och Persson, 2015). Nya teoretiska begrepp som används är *motståndsidetit* (Barron, 2004:122, 150) och *kulturellt kapital* (Hammarén & Johansson, 2009:34). Informanterna kommer sedan att ha ett samtal som handlar om utseende, i avsnitt 2.4. Här används de nya teoretiska begreppen *legitimerad identitet* (Barron, 2004:150) och *jag-identitet* (Hammarén & Johansson, 2009). Det femte stoppet, avsnitt 2.5., skrivs i form av mötet med butiksbiträdet. Här kommer en diskussion kring inkludering i modevärlden att skrivas. Nya teoretiska begrepp i detta avsnitt är *performativitet* (McRuer, 2006:9–10), och tidigare forskning som diskuteras är att funktionsnedsatta personer kan ses som ‘de andra’ (Bylund, 2022), samt att normbrytande kroppar och inkludering i modevärlden behövs för att bryta skadliga normer (Westerberg och Berggren, 2022). Det sista stoppet, avsnitt 2.6., är när informanterna lämnar butiken och har en diskussion kring identitet. Det nya teoretiska begreppet som diskuteras är *critical disability* (McRuer, 2006:10, 30–32).

2.1. Funktionsfullkomlighet i fysiska rum

Avsnittet handlar om den fysiska inkluderingen av en konsument i konsumtionssamhället. Det är den första nödvändigheten för att kunna ta del av sina rättigheter och skyldigheter enligt *den konsumistiska kallelsen* (Bauman, 2008:65). Alla människor kommer någon gång att bli normbrytande enligt *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3). Därför diskuteras varför den fysiska inkluderingen inte är mer framskriden i dagens konsumtionssamhälle.

2.1.1. Exkluderad målgrupp

Terese, Paula, Lisa och Malin kommer in i butiken. Här säljs kläder, smink och ibland kan de hitta riktigt snygga kläder som passar även deras kroppar. Vid första anblick så ser butiken färgglad ut, inbjudande och fylld med inspiration. Vid en närmare blick så märker de att det inte finns mycket plats för deras rullstolar att ta sig in mellan raderna av kläder. Allt hänger tätt, högt upp och otillgängligt till. Terese, Paula och Lisa får ta en annan väg än den de egentligen vill gå, för de kommer inte fram. Malin erbjuder sig att gå för att hämta klädesplagg ifall de ser något de tycker

om, ifall det inte är för långt bort och det finns något att hålla sig i. Hon berättar att hon kanske inte kan komma åt alla kläder i butiken, eftersom:

“Även om jag inte sitter i rullstol [just då] så behöver jag ändå de större utrymmena,” (Malin, 2024).

Det är viktigt att kunna ta en närmare titt på de kläder de vill se, både för att bli inspirerade, och för att få en uppfattning för om kläderna kommer att passa deras behov. Kläderna som visas upp av butiken finns endast på stående skyltdockor. Lisa undrar hur hon ska veta hur byxorna kommer att sitta på henne om hon inte får se dem på en sittande kropp?

Giddens (1999:71–72) menar att kroppen är ett med identiteten, eftersom det är kroppen som upplever en persons erfarenheter i den fysiska världen. Det är kroppen som är en persons redskap för att prova sig fram genom olika identifikationer och därmed kunna *kommodifiera* sig och följa *den konsumistiska kallelsen* (Bauman, 2008:65, 68). Om inte Terese, Paula, Lisa och Malin kan ta sig fram i butiken för att välja olika kläder, experimentera med uttryck kopplat till dessa kläder, och skapa sin identitet, så kan de inte uppfylla sina rättigheter och skyldigheter i den konsumistiska kallelsen.

McRuer (2006:1–3) skriver att *funktionsfullkomlighet* är idealet människor producerar och reproducerar. Samhällets infrastruktur är uppbyggd efter idealet om funktionsfullkomlighet. Bylund (2020:190) påpekar att det anses självklart att kunna röra sig obehindrat i samhällets fysiska infrastruktur. För att en person ska kunna vara fysiskt självständig behöver denne vara skapad efter idealet om funktionsfullkomlighet. Detta betyder att informanterna har samhällets uppbyggnad emot sig. Samhället begär att de ska vara funktionsfullkomliga, men ger inga verktyg eller något andrum för de som inte kan nå dit. Är en person rullstolsburen sedan födsel, kommer det inte att ändras. Därför borde infrastrukturen tillgodose behovet, nutida eller framtida, av bland annat tillgängliga provrum och butiker.

En person med normbrytande funktionalitet har ett annat förhållningssätt till konsumtion i fysiska butiker än en person enligt idealet om funktionsfullkomlighet. Kroppens behov och form är annorlunda än kroppar enligt normen. För att dessa kroppar ska kunna användas för att skapa en önskvärd identitet, kommodifiera sig och därmed skapa grupptillhörighet och för att individen ska kunna följa den konsumistiska kallelsen, blir det konsumtions-samhällets skyldighet att möjliggöra konsumtion på lika villkor.

2.1.2. Att behålla sin integritet

Lisa påpekar för gruppen att:

“Ofta finns det inte bra provrum på affärer, jag känner mig oftast såbär, det blir ofta en stressig miljö.” (Lisa, 2024).

Lisa kollar därför hur tillgängliga provrummen är och berättar för de andra att de flesta provrummen är ganska trånga. Det finns ingenstans att sitta ned så rullstolen måste få plats, och att det kan bli svårt att testa kläderna då det blir ännu trängre med assistanshjälp. Som tur är finns det ett provrum som är lite bredare, där det skulle vara möjligt att få plats med både rullstol och assistent. Paula suckar och säger att det är tur att de har hela dagen på sig, då det kommer ta lång tid för de alla att testa kläderna i detta enda provrum som är anpassat för deras behov. Är inte det större provrummet ledigt, så får de helt enkelt ha is i magen och köpa med sig några klädesplagg hem, behålla kvittot och testa i lugn och ro. De vill inte stressa någon annan, de vet hur omständigt det kan vara att prova kläder i butik. Lisa önskar att denna butik hade haft en onlineshop, det är mycket enklare att få en bra överblick över utbudet och kunna tycka det är roligt istället för omständligt och stressigt att välja kläder.

McRuer (2006:10, 30–32) beskriver *virtual disability*, synlig funktionsnedsättning på svenska, som någonting en funktionsnedsatt individ har. En rullstolsburen individ bryter mot *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3) vid första anblick, eftersom rullstolen är en sådan tydlig symbol för funktionsnedsättning. Det finns andra synliga symboler för funktionsnedsättning, exempelvis rollator eller blindkäpp. McRuer menar att alla människor någon gång på grund av synlig funktionsnedsättning, kommer att bryta mot idealet om funktionsfullkomlighet. Detta genom antingen ålderdom eller skador. Problemet som informanterna stöter på i hyperberättelsen är något som därför alla människor någon gång, i olika former, kommer att stöta på. Varför är inte samhället mer anpassat för det oundvikliga? Kan det bero på att människor har svårt att förstå ett problem eller hinder innan de själva varit med om en liknande situation? Kan det bero på att människor saknar empati för sina medmänniskor? Kan det bero på att människor har svårt för att se långsiktigt framåt? Ett svar kan vara att många människor är osäkra och undvikande inför det okända.

Genom möjligheten att alla människor någon gång kommer att få en synlig funktionsnedsättning (*virtual disability*), är uppsatsens forskningsfält och informanternas upplevelser, samt vardagliga händelser relevanta för hela konsumtions-samhället. Idealet om

funktionsfullkomlighet behöver motarbetas, vilket är något som informanterna genom hyperberättelsen ägnar sig åt i olika former. Möjligheten till att alla en dag kommer få liknande erfarenheter, kan bilda en brygga mellan samhällets dikotomier och forma en gemenskap mot ett mer jämlikt konsumtionssamhälle.

2.2. Att ta avstånd från infantilisering

Avsnittet handlar om att självständighet är ett verktyg till att undvika risken för *infantilisering* och oönskat bemötande från andra människor. Självständighet nås som konsument, genom att kunna konsumera på egen hand och att exempelvis kunna klä på sig på egen hand. Märkeskläder ger en funktionsnedsatt person ett respektfullt och önskat bemötande från andra människor. Detta gör att funktionsnedsatta personers konsumtion blir mer jämlik först vid högt *ekonomiskt kapital*.

2.2.1. Självständighet genom kläder

Terese, Paula, Lisa och Malin börjar leta efter kläder som matchar deras klädstil. Gruppen undrar vilken klädstil alla har så de kan hålla utkik efter bra kläder till varandra. Paula säger att hon har en färgglad, mönstrad och alternativ klädstil. De får gärna säga till om de ser leopardmönster, tyll eller någon fin hatt. Allt som sticker ut och är expressivt är snyggt tycker hon. Lisa vill ha lite mörkare färger, även om hon tycker om ljusa, detta eftersom ljusa kläder har lättare att bli smutsiga när hon rullar med hjulen på rullstolen och sedan lägger händerna i knäet. Paula undrar om hon verkligen ska bry sig om det. Lisa svarar att hon inte vill det, men att människor hon möter kanske tänker att hon inte kan ta hand om sin hygien och tänka att det är för att hon är funktionsnedsatt. Hon vill inte ta den risken, utan bär hellre mörka kläder och behåller sin integritet och självständighet intakt. Lisa berättar också att hon tänker söka efter kläder som hon själv kommer åt, eftersom hon verkligen inte vill be ett butiksbiträde om hjälp. Hon berättar:

“Så här känns det som, att om jag skulle be om hjälp och få hjälp, och känns som så här, ja, men ‘gud nu har vi chans’, jag är stora gärningen här för ‘vi hjälpte en tjej i rullstol’, alltså sådär och det känns så, nej, jag vill vara Lisa liksom, som vuxen “ (Lisa, 2024).

Hon vill inte ses som någon som behöver hjälp på grund av sin funktionsnedsättning, hon är vuxen och självständig. Lisa blir frustrerad över att hon alltid måste anpassa hur hon handlar bara för att

hon är funktionsnedsatt. Det är viktigt att kunna ha på sig vilka kläder som helst, oavsett hur kroppen ser ut. Det handlar om självständighet, att inte behöva begränsas i sitt utseende, utan att få vara bekväm i sig själv och sina kläder. Malin håller med Lisa och säger att hon förstår känslan. Hon vill gärna undvika situationer där främlingar kan tro att hon också har en mental funktionsnedsättning. Malin menar att det är viktigt att visa självständigheten, även om det är att sätta på sig sina kläder utan hjälp, för att visa att hon är lika vuxen som människor utan funktionsnedsättning. Därför, berättar hon, letar hon efter kläder som är lätta att dra på sig utan knappar och dragkedjor. Terese berättar att hon bär mörka kläder, oftast T-shirt och jeans och undviker klänning, just för att människor inte ska tro att hon är yngre än hon är och gulligulla med henne. Hon berättar om tillfällena då främlingar trott att hon var ett barn och klappat henne på huvudet. Paula skakar besviket på huvudet och berättar att om inte hon målar sig, fixar håret och har en snygg outfit, så tror främlingar också att hon är ett barn.

Ericson (2023) och Lövgren (2017) skriver att *infantilisering* är vanligt förekommande vid möten mellan främlingar och funktionsnedsatta personer. De normbrytande blir behandlade som barn på grund av att de missbedöms vara barn till följd av fördomar kring beroende av hjälpmedel och assistans, samt vad en funktionsnedsättning innebär. Lisa beskriver en situation där hon upplever sig bli illa behandlad till följd av sin funktionsnedsättning, och vill därmed motbevisa fördomar genom att bevara sin självständighet. Barron (2004:122, 150) skriver om det Lisa gör och det kallas *projektidentitet*. Det är när en individ hela tiden rekonstruerar sin identitet för att matcha sin självständighet i beslut och handling, vilket även påverkar det sociala medlemskapet. Genom att konstruera sin identitet kring självständigheten visar Lisa samhället att hennes identitet är oberoende och med oberoendet får hon främlingar att se henne som vuxen istället för ett barn.

Malin gör liknande beslutstaganden kring identiteten som Lisa, genom att välja sina kläder utefter sin kropps behov. Oberoendet gör att funktionsnedsättningen inte innebär exkludering från det sociala medlemskapet, i förhållande till idealet om funktionsfullkomlighet. *Den konsumistiska kallelsens* regler (Bauman, 2008:65, 66, 75) formar exkluderingen av otillräckliga konsumenter till att stämplas som inkompetenta. Malin formar därför sin identitet genom klädernas symbolik av oberoende framför hennes möjligt annorlunda identitetsutveckling och klädstil, för att inte riskera att bli sedd som mentalt funktionsnedsatt också.

Terese anpassar sin konsumtion och därmed sitt identitetsskapande efter vad som genom stereotyper anses vara barnsligt och vuxet. Genom att konsumera mörka kläder, samt jeans och t-shirt, istället för möjligt färgglada klänningar, så väljer Terese att visa för andra konsumenter vem hon vill vara som person (Kaijser och Östberg, 2010:72, 73). Möten med främlingar ger direkt förutfattade uppfattningar kring varandra, enbart utifrån klädsel och presentation av klädernas kopplade värdering till identiteten. Terese visar att hon inte vill vara kopplad till den kollektiva identiteten “flicka”, “barn” eller “gullig”, då dessa stereotyper oftast kopplas till färgglada klänningar. Hon väljer, likt Lisa och Malin, bort risken att bli infantiliserad.

Självständighet i form av oberoende är ett verktyg till att ta avstånd från infantilisering. Hur informanterna konsumerar kläder, och vilka kläder som konsumeras, är ett sätt att styra och minska risken för att bli infantiliserad. Projektidentiteten som skapas parallellt med självständigheten är ett motstånd mot *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3), lika mycket som ett motstånd till den sämre tillgängligheten som finns i konsumtionssamhället.

2.2.2. Märkeskläder ger respekt

Terese säger att hon inte visste att Paula tyckte det var så roligt att shoppa kläder. Terese menar att det är så omständligt att hitta passande kläder som rullstolsburen, hur kan hon tycka det är ett nöje? Paula berättar att om hon inte hade tyckt det var roligt så hade det endast varit jobbigt och svårt, och då hade hon inte brytt sig lika mycket om hur hon såg ut. Hon diskuterar att det är viktigt att hon tycker att det är roligt, för som funktionsnedsatt person får hon många fördelar om hon har ett respekterat yttre. Exempelvis så kan märkeskläder göra skillnad vid ett möte med främlingar, då de ser märket och därmed prislappen, och genast beter sig mer respektfullt mot henne än vid situationer när hon inte bär märkeskläder. Lisa undrar om dessa märkeskläder behöver vara enligt rådande modetrender, vilket oftast är mörka kläder i Sverige, eller kan de vara färgglada också? Paula svarar att:

“Om jag har en dyr grej på mig som är färgglad så ger det mig jättemycket respekt. Ett exempel är jag har en Tommy Hilfiger regnjacka, den är såhär knallröd och en rosa luva, den är superfärgglad. Jag blir bemött perfekt när jag har på mig den för den ser dyr ut. Det är bara för att folk bara ‘jaha hon har pengar’, ‘hon är vuxen’, och det är superäckligt men det är ju så. Märkeskläder är väldigt smidigt om du sitter i rullstol, för folk bara ‘hej’, och det spelar ingen roll om det är svart då, bara det ser dyrt ut.” (Paula, 2024).

Paula berättar att om hon bär färgglada kläder som inte är märkeskläder, är det lätt hänt att främlingar antar att hon är mycket yngre än hon egentligen är, eller endast talar med hennes assistenter för att de inte uppfattar henne som en självständig individ. Paula menar att hon har tur som är en individ som kan betala för märkeskläder, hon understryker att det är en klassfråga och att det är förfärligt.

Enligt tidigare forskning (Se Goldstrand & Lundh, 2011; Dahlqvist & Persson, 2015; Tellgren, 2012; Barry & Nessbitt, 2023; Hansson, 2004; Bergsten, 2015; Ingström, 2019) är konsumtion ett viktigt verktyg för att bli accepterad och respekterad av sina medmänniskor. Eftersom det är svårt för funktionsnedsatta personer att hitta passande och önskvärda kläder, så kan enligt Goldstrand och Lundh (2011) märkeskläder höja individens sociala status. Enligt det Paula berättar bevisas detta, eftersom hon tydligt upplever ett mer respekterat bemötande från främlingar. Även Kaijser och Östberg (2010:51–53) påpekar att konsumtionen, och identiteten, är kopplad till klasstillhörighet och *ekonomiskt kapital*. Enligt Bauman (2008:73) är det viktigt att varje individ har ett marknadsvärde, för att inte riskera exkludering. För att få ett marknadsvärde behöver investeringar göras i identiteten (Hammarén & Johansson, 2009). Dessa investeringar tar form genom att välja och experimentera med olika klädesplagg, och därmed identifikationer. Är klädesplaggen för dyra, men krävs för att skapa en identitet som blir respekterad och tar avstånd från *kollektiva identiteter* (Hammarén & Johansson, 2009) som oftast exkluderas, så blir det en klassfråga. Terese som inte är intresserad av shopping, jämfört med Paula, fördjupar sig troligtvis inte i symbolik och värdering kring kläder. Hon vill troligtvis inte lägga för stora summor pengar på shopping, då andra fritidsintressen kräver tid och pengar. Terese riskerar därför att förlora vissa av de fördelar Paula beskriver, respekt och självständighet. Ett stort ekonomiskt kapital minskar också risken att bli *infantiliserad* (Se 2.2.1.). Möjligheten till att bära färgglada kläder med märken, som detta ekonomiska kapital ger, gör också att individen kan experimentera friare med sin identitet. Om Terese skulle bära märkeskläder i form av färgglada klänningar, skulle troligtvis främlingar inte se henne som ett barn i samma utsträckning som om inte märket funnits på klänningarna.

Ett stort ekonomiskt kapital är ett verktyg för att få respekt och acceptans från främlingar, då detta visar på en självständighet stereotypiskt kopplat till att vara vuxen. Det blir en klassfråga att kunna motarbeta den fördomsfulla kollektiva identiteten som ökar risken att bli infantiliserad.

2.3. Ekonomiskt kapital framför den konsumistiska kallelsen

Avsnittet handlar om hur exempelvis skor kan kategorisera människor genom sin symbolik, och genom dessa kategorier exkludera från sociala medlemskap. Inkluderande kläder gör skillnad i hur en individ kan *kommodifiera* sig, samt hur positivt värderad kommodifieringen blir. Provrummen är en viktig del i hur *den konsumistiska kallelsen* kan tas del av och fullföljas för en konsument, vilket är en del i att skapa en unik identitet inom en möjligt önskad *kollektiv identitet*.

2.3.1. Skor som kategoriserar

Inne i provrummet har Lisa börjat prova olika skor hon hittat. Skorna passar inte så bra och hon blir besviken. Sneakersen hon testat är för små, hennes ortoser får inte plats. Hon behöver egentligen ha ortopediska skor på sig, men hon önskar att de inte var så fula. De passar inte alls hennes klädstil. Hon önskar att hon kunde ha på sig klackar, och överhuvudtaget att kunna besöka en butik för att köpa vilka skor hon vill. Lisas märker att hon tänker samma sak varje gång hon testat skor:

“I bästa [av] världar skulle [jag] kunna gå på en vanlig butik och bara här, ja men ta vilka skor som helst och bara sätta på sig utan att man ens behöver tänka någonting.” (Lisa, 2024).

Istället måste hon få specialgjorda skor, som inte är anpassade efter hennes kvinnokropp utan utgår från herrstorlekar. Varje gång behöver hon gå upp flera storlekar och nöja sig med klumpiga och tunga skor. Lisa undrar varför det endast finns ett fåtal former av ortopediska skor, de anpassas varken efter ålder eller klädstil. Hon vill inte hamna i en kategori med fördomar bara för att hon har ett par skor på sig.

Bylund (2016) skriver att materialitet kan användas för att bibehålla en social maktordning. I detta fall används ortopediska skor, som inte utvecklas för olika kön eller klädstil, för att utmärka en kategori människor som anses normbrytande. Enligt (Goldstrand & Lundh, 2011) är det viktigt att i dagens samhälle sticka ut och visa en unik personlighet, detta med hjälp av konsumtion. Konsumtion kan visa på vald grupptillhörighet och bortvald grupptillhörighet. Att Lisa inte kan personifiera sina ortopediska skor eller använda sneakers från en butik, är begränsande för henne i form av att hon tvingas till en grupptillhörighet och inte kan utveckla sin unika personlighet i självvald riktning. Om möjligheten finns till att personifiera de

ortopediska skorna, blir detta likt rubrik 2.2.2. en klassfråga, och blir beroende på *ekonomiskt kapital* (Hammarén & Johansson, 2009:34) .

Bylund (2024) menar att oviljan till att den kollektiva identiteten kopplas till de ortopediska skorna kan ha sin grund i internaliserad funkofobi eller tidigare erfarenheter kring dåligt bemötande från främlingar. Det kan antingen vara så att en funktionsnedsatt individ inte vill använda ortopediska skor för att det kopplas till exkludering genom funkofobin, och därmed blir estetiken av skorna fula, som möjligtvis är fallet för Lisa. De ortopediska skorna kan också användas för att göra motstånd mot *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3). Skorna blir en del av uppbyggandet av en *motståndsidentitet* (Barron, 2004:122, 150). Motståndsidentiteten använder symboliken hos skorna och rekonstrueras för att hamna i linje med individens valda identifikation. I detta fall, om de ortopediska skorna kunde bli personifierade att passa Lisas klädstil, kunde ett *ekonomiskt kapital* möjliggöra för Lisa att omvärdera de ortopediska skorna till en positiv värdering. Inom den *kollektiva identiteten* (Hammarén & Johansson, 2009) som de ortopediska skorna tillhör symboliskt, styr oftast fördomar och stereotyper. Den är oftast inte självvald, utan påtvingad av andra människor, och kan genom tvånget dölja egentligt självvalda identiteter (Hammarén & Johansson, 2009:13, 39). Med motståndsidentiteten kan Lisa möjliggöra en ny gren i den kollektiva identiteten, som med tillräckligt många anslutna individer kan rekonstruera stereotyper och fördomar kring den funkofobiska kollektiva identiteten.

Motståndsidentitet är ett verktyg för att motarbeta idealet om funktionsfullkomlighet, samt det otillgängliga konsumtionssamhället. Innan motståndsidentiteten växer sig större och möjliggör en positivt värderad kollektiv identitet, är ekonomiskt kapital både en vän och fiende till funktionsnedsatta personer. Ekonomiskt kapital är i denna kontext främst en fiende i form av att personer som tillhör en exkluderad kollektiv identitet ofta är marginaliserade inom arbetsmarknaden och därmed i ekonomiskt kapital (Se 2.3.2.). Konsumtionssamhället i symbios med idealet om funktionsfullkomlighet orsakar ekonomiskt kapital att påverka möjligheten att delta i *den konsumistiska kallelsen* (Bauman, 2008:65).

2.3.2. Sköna byxor

Lisa fortsätter att prova byxorna hon hittat. De första hon provar är ett par traditionella jeans från butikens grundsortiment. Hon tänker, varför måste alltid byxorna vara så stela, det finns ingen stretch i materialet, hur ska hennes ortoser få plats under? Hon testar att sätta ortoserna på utsidan

av byxorna, men tycker inte att det ser snyggt ut eller passar hennes klädstil. Sedan vill hon inte lägga så mycket pengar på ett par byxor om ortoserna sitter så tätt intill tyget, då det alltid slits mycket. Hon testar nästa par byxor och inser att hon inte kommer stå ut med knapparna i midjan. Hon undrar varför inte fler byxor kan tillverkas med resår, det är smidigt och lätthanterligt. Det gör ont med knappar vid midjan på en sittande kropp, knappen skär in i magen. Hon kan inte ha på sig dessa obekväma byxor en hel dag. Lisa testar det sista paret byxor och upptäcker med glädje att de är anpassade för en sittande kropp. Det är mer tyg baktill som gör att byxorna inte åker ned och nästan visar underkläderna vid rygglutet. Det är resår i midjan, tillverkade i ett stretchigt tyg och det är större bredd över höfterna. Lisa berättar för gruppen om jeansen när hon kommer ur provrummet:

“Jag har aldrig varit med om något så fantastiskt alltså, det var så bra och då kände jag mig inkluderad” (Lisa, 2024).

Konsumtionssamhällets spelregler förutsätter att konsumenterna har möjlighet till att experimentera med olika identifikationer (Kajiser och Östberg, 2010:42), och därmed social tillhörighet. Finns inte inkluderande kläder, finns heller inte verktyg för att spela spelet. I samtal med både Christine Bylund (2024) och Louise Linderöth (2024) tydliggjordes det att funktionsnedsatta personer är marginaliserade till följd av svårigheter att få stabilt arbete och därmed ett mindre *ekonomiskt kapital* (Hammarén & Johansson, 2009:34). Linderöth (2024) delar med sig av sina tankar kring varför inte fler inkluderande samarbeten görs inom modeindustrin, vilket är att funktionsnedsatta personer inte ses som en ekonomisk källa till vinst. Hon tror att funktionsnedsatta personer, trots kamp för inkludering, anpassar sig och vänjer sig till ett bristande utbud och en exkludering från marknaden. Hon tror att modeföretagen i sin brist på erfarenhet inom funktionsnedsättning, och därmed okunskap inte vågar chansa på vinst med inkluderande kollektioner.

För att funktionsnedsatta personer ska kunna få en jämlik social arena i konsumtionssamhället, och för att kunna ta del av *den konsumistiska kallelsen* (Bauman, 2008:65), behöver en satsning från modeindustrin göras på inkluderande kläder. Det ekonomiska kapitalet sätter stopp för personers rättigheter och skuldbelägger personer angående icke-uppfyllda skyldigheter i den konsumistiska kallelsen. Modeindustrin har ett stort ekonomiskt kapital från klädbutbud anpassat efter *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3), för att minska klyftan i inkludering, behövs en andel av detta ekonomiska kapital riskmedvetet läggas på efterfrågade inkluderande kläder.

2.3.3. Tröjor utan knappar

Malin testar de skjortor hon hittat och hoppas på fullträffar. Hon har valt skjortor som går att dra över huvudet utan knappar. Att behöva knäppa knappar gör det svårt att sätta på kläderna själv, vilket hon absolut vill kunna göra. Motoriken i hennes händer gör det svårt att knäppa knappar, stänga gylf och dragkedjor, och hon vill inte behöva känna sig stressad varje dag över hur lång tid det ska ta att klä på sig. Hon tänker för sig själv:

“Det är så konstigt, vissa dragkedjor fixar jag jättelätt och vissa dragkedjor fixar jag inte alls, och det är lite olika, så jag måste testa i butikerna om jag fixar dragkedjorna eller inte.” (Malin, 2024).

Hon hittade en skjorta av ett tunt, lätt och följsamt material, troligtvis polyester. Bomull är inte bra för det är tyngre och gör det svårare att röra kroppen i, det är Paula som har tipsat henne om det.

Provrummen är väsentliga för att den konsumerande individen ska få en chans att bekanta sig med objekt. Det sker genom en *konsumtionsritual* (Kaijser och Östberg, 2010:82–83) där en värderingsprocess sker mellan individen och objektet för att se om objektets symboliska identifikation är en passande pusselbit i individens identitet (Kaijser och Östberg, 2010:82–83). Genom att Malin får möjligheten att prova skjortorna, bekanta sig med materialet och välja vilket som känns bäst på hennes kropp, besannas en rättighet i enligt *den konsumistiska kallelsen* (Bauman, 2008:65).

Konsumtionsritualer är verktyg för att skapa en önskad *kollektiv identitet*, samt *jag-identitet* (Hammarén & Johansson, 2009). Det är en förutsättning för att den konsumistiska kallelsen ska efterlevas som något annat än ett nödvändigt ont och slippa riskera att bli exkluderad utan marknadsvärde. För att kunna genomföra konsumtionsritualerna behövs tillgängliga provrum och butiker, samt material och utformning av kläder som passar olika kroppar och därmed olika identiteter. *Ekonomiskt kapital* (Hammarén & Johansson, 2009:34) ska inte behöva vara ett hinder för att skapa en önskvärd identitet. Det ska finnas kläder utan att behöva specialbeställa kläder utan knappar eller ha ett behov av dyrare material för bekvämare kläder. Konsumtionsritualerna blir annorlunda och mer omständiga för personer med normbrytande funktionalitet, vilket gör dem än mer värdefulla för identitetsskapandet.

2.3.4. Eftersnack

Terese, Paula, Lisa och Malin samlas en bit från provrummen och pratar om sina fynd.

"Det är svårt att hitta kläder som passar när man sitter ner i en vanlig butik" säger Lisa (2024).

Men till allas glädje berättar hon om de rullstolsanpassade jeansen hon funnit, vilket är en sällsynthet. Terese hittade inte någonting som passade hennes klädstil. Hon såg ett par skor som hade passat henne från barnavdelningen, men hon kände inte för att hantera den erfarenheten idag. Malin håller med, hon menar att det inte är roligt att behöva kolla efter kläder på barnavdelningen. Byxor behöver hon oftast köpa därifrån eftersom det ibland är de enda byxorna som har resår i midjan, men de ser inte ut som riktiga jeans. Terese lyser upp när hon berättar om sminket hon hittat. Med smink finns inga hinder eller svårigheter kopplat till funktionsnedsättningen att handla. Hon hade hittat en lila ögonbrynpenna och ett grönt läppstift som hon ger till Paula. Paula blir jätteglad, och berättar att hon inte har hittat något i sin klädstil. Hon ska shoppa online senare vid andra butiker. Hon hade mest känt på olika material i butiken för att veta hur fallet kommer bli för en sittande kropp.

Enligt Dahlgvist och Persson (2015) går det att konsumera en identitet som inte är personens egentliga identitet. I informanternas fall, kan inte den egentliga identiteten konsumeras på grund av det begränsade utbudet av kläder i butiken. Terese och Paula fann inte det de var ute efter i hyperberättelsen, och ofta heller inte i verkligheten. Lisa hittade ett par byxor i hyperberättelsen, men enligt informanterna är det sällan det går att hitta bekväma kläder som också är trendiga eller passar till deras klädstil.

Terese och Paula använder smink för att skapa en unik identitet. Eftersom de inte hittade några kläder som passade i hyperberättelsen, använder de istället sminket som ett sätt att investera i sin identitet. Enligt Bauman (2008:70) är det viktigt att hela tiden sträva efter att bli en bättre individ, en mer säljbar vara, mer *kommodifierad* (Bauman, 2008:68). Marknaden är rörlig, rådande trender ändras trots att grundprinciperna är långsammare till förändring. Därför är det viktigt för personer med en *kollektiv identitet* (Hammarén & Johansson, 2009) i ett exkluderat fack, funktionsnedsättning i detta fall, att vara kreativa i uttryck när inte anpassning till normer är möjligt. Terese och Paula använder mer färgstarkt smink än de flesta, med lila ögonbryn och gröna läppar. Detta gör att de står ut och passar in i andra ideal som att ta hand om sig själv, samt visa på högt *kulturellt kapital* (Hammarén & Johansson, 2009:34) inom konst, färg och form. För Terese och Paula blir sminkets arena en mer jämlik arena än klädernas, eftersom smink kan appliceras med överkroppen där deras kropp lever upp till *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3).

Jag-identiteten (Hammarén & Johansson, 2009) och en önskad kollektiv identitet får inte möjlighet att utvecklas genom experimenterande med kläder och identifikationer eftersom klädbudet inte är inkluderande för funktionsnedsatta personer. Informanterna vänder sig till ett stort kulturellt kapital i form av kreativitet och smink för att kunna skapa en jag-identitet och en unik kollektiv identitet.

2.4. Motståndsidentitet

Avsnittet handlar om hur *motståndsidentitet* hjälper exkluderade personer att motarbeta normer och kunna ta del av *den konsumistiska kallelsen*. Den påtvingade *kollektiva identiteten* blir en påtvingad identitet, och *jag-identiteten* är individens riktiga jag. En unik identitet är viktig för att komma loss från en kollektiv identitets negativa värderingar.

2.4.1. Nöjd med spegelbilden

Gruppen diskuterar hur osmickrande ljuset är inne i provrummen. Hur känner ni angående ert utseende, undrar Terese. Själv så finns det saker jag är mindre nöjd med såklart, men överlag så är jag väl nöjd, berättar hon. Malin svarar:

“Jag tror att jag har en ganska positiv bild av mig själv och mitt utseende. Jag har aldrig riktigt mått dåligt över eller funderat så mycket kring det. [...] jag tycker det är insidan som räknas och om inte personen vill lära känna mig på grund av mitt utseende, så är det inte mitt problem, utan det är ju dens problem då kan jag tycka.” (Malin, 2024).

Paula instämmer och berättar:

“Det är så vanligt att höra tjejer prata om att de är fula och har en dålig relation till sin egen kropp. Jag har aldrig känt igen mig i det, tvärtom, jag tror jag har behövt försvara min kropp så himla mycket i vården, så jag är glad i min kropp, jag tycker jag har en fin kropp. Om inte samhället tycker det så måste man ju ha lite självbevarande drift.” (Paula, 2024).

Lisa nickar, och Paula fortsätter berätta om en gång hon hade fått en komplimang för en annan del av kroppen än ansiktet. Det händer nästan aldrig, menar hon.

Malmberg (1996, 2014, 2015) skriver att det finns en medicinsk syn på funktionsnedsatta kroppar. Denna syn tillsammans med det rådande kvinnliga idealet, berövar kvinnliga

funktionsnedsatta personer från att ha en möjlighet till att uppskatta sin kropp och finna sig själva som attraktiva. Manuel Castells (Barron, 2004:150) menar att den *legitimerade identiteten* skapas utifrån exempelvis vården, och liksom en funktionsnedsättning som *kollektiv identitet* (Hammarén & Johansson, 2009), blir den legitimerade identiteten påtvingad individen. Den legitimerade identiteten, i detta fall, menar att det är något som behöver åtgärdas med individens kropp, eftersom kroppen inte uppfyller *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1–3). Informanterna väljer att ta avstånd från den legitimerade identiteten, och istället genom en *motståndsidentitet* (Barron, 2004:122, 150) tycka om sitt utseende och behandla sig själva med respekt, integritet och glädje. Detta är ett motstånd mot idealet om funktionsfullkomlighet som sprids genom den kollektiva identitetens gemenskap och med tiden kan omvandla exkluderande stereotyper, synsätt och fördomar. Likt Barry och Nessbitt (2023) skriver är kläder ett bra verktyg i kampen mot ojämlikhet för funktionsnedsatta personer.

Genom den legitimerade identiteten finns en fördom kring funktionsnedsatta personers marknadsvärde, redan innan de fått möjligheten att *kommodifiera* (Bauman, 2008:68) sig. Detta påverkar modeindustrins synsätt på efterfrågan och ekonomisk vinst genom att anta att funktionsnedsatta personer inte kan höja sitt marknadsvärde. Informanterna visar motsatsen genom att använda motståndsidentitet till att ändra sitt marknadsvärde och kommodifiera en unik identitet parallellt med idealet om funktionsfullkomlighet istället för genom det.

2.4.2. En egen väg

Lisa undrar om gruppen brukar känna att de vill passa in i olika samhällsliga normer. Malin berättar att hon är ganska skonad från fördomar, men att hon aldrig känner att hon vill passa in. Hon vill sticka ut och vara sig själv. Hon säger:

“Man kan inte inte göra mer än och vara sig själv känner jag,” (Malin, 2024).

Paula påpekar att normer kring beteende är viktigt för henne, exempelvis artighet. Utseendemässiga normer bryr hon sig inte om, hon kommer ändå att sticka ut med sin rullstol och funktionsnedsättning. Lisa förklarar att hon gärna vill passa in om kontexten är att vara en del av någonting. Hon vill däremot inte passa in bara för att vara som alla andra. Hon vill bli respekterad för den hon är och vill kunna delta i samhället utan att det blir konstigt, och få ett konstigt bemötande. Paula håller med, och säger att ingen har energi till att hela tiden försöka passa in.

Bylund (2014) skriver att passering för funktionsnedsatta personer gör att de kan följa normen och osynliggöra sin funktionsnedsättning. Detta är inte fallet för informanterna i denna uppsats, eftersom rullstolen är en så stark markör kopplat till funktionsnedsättning. Istället har informanterna valt att göra motsatsen, att strunta i normerna och omfamna att de sticker ut. Paula väljer att följa normer som hon tycker är grundläggande för en respektfull och trevlig person, men vill inte lägga energi på att försöka passa in där det inte går gällande utseende. Enligt McRuer (2006:1) belönas individer av samhällets sociala konstruktion för att sträva efter och nå rådande ideal. Vid passering kan idealen nås likt att bära en mask, men eftersom detta inte är möjligt för informanterna blir den påtvingade *kollektiva identiteten* en mask att bära. Informanterna vill inte passa in i de rådande idealen, det är deras självvalda *jag-identitet* (Hammarén & Johansson, 2009).

Den påtvingade kollektiva identiteten följer *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3) och orsakar att fördomar, stereotyper och viss exkludering läggs på individerna som ingår i identiteten. Informanternas unika kollektiva identitet och jag-identitet hamnar i skymundan vid mötet med främlingar men motarbetar idealet om funktionsfullkomlighet vid samtal och handling med medmänniskor som de känner. Inkluderande kläder kan hjälpa informanterna, och individer med påtvingade kollektiva identiteter, att motarbeta fördomar och skadliga normer.

2.5. Inkludering i butiken

Avsnittet handlar om att avsaknad av inkludering inom klädbudet hos butiker orsakar efterverkningar inom hur en konsument kan *kommodifiera* sig (Bauman, 2008:68), och därmed röra sig i samhällets sociala landskap.

Något jag funderat på sedan vi kom in i butiken är att det knappt finns någon inkludering för funktionsnedsatta personer, påpekar Paula till gruppen. Terese föreslår att de ska berätta detta för ett butiksbiträde i förhoppning om att något görs åt saken:

“Det har ju att göra med att jag vill ju att samhället ska bli bättre för personerna med funktionsnedsättning.”
(Terese, 2024).

Malin hittar ett butiksbiträde och de berättar om sina upplevelser i butiken och vilka ändringar som butiken kan göra för att de ska tycka det är roligare att shoppa och känna sig mer välkomna.

Terese berättar att det borde finnas fler modeller med synlig funktionsnedsättning, för de normfungerande modellerna har ett ideal som Terese aldrig kan uppfylla. Paula flikar in att:

“Jag vill se en kropp som har suttit ned hela livet med allt som det innebär.” (Paula, 2024).

Lisa föreslår att fler samarbeten med designers som designar för funktionsnedsatta personer borde göras. Dessa samarbeten borde också vara en del av grundutbudet, istället för tillfälliga, för det finns en så stor efterfrågan. Hon ber också om fler storlekar, både större och mindre för alla klädesplagg. Malin nickar och understryker att detta är viktigt för att personer med funktionsnedsättning ska känna att de är en del av samhället på en jämlik nivå. Precis, säger Terese, det kan också påverka människors attityder till funktionsnedsättning, åt ett positivt håll. Butiksbiträdet tackar och lovar att tala om dessa idéer till sin chef.

Bylund skriver (2022) att funktionsnedsatta personer ofta kan ses som “den andra”. Avsaknaden av inkludering i marknadsföring hos butiker, visar att målgruppen inte är funktionsnedsatta personer. Enligt Westerberg och Berggren (2022) påverkar avsaknaden av inkludering och normbrytande kroppar i modeindustrins marknadsföring samhällets produktion och reproduktion av normer. Terese påpekar att människors attityder till funktionsnedsättning kan gå mot ett positivt håll om butiker och klädkedjor medvetet gör en satsning för ett mer inkluderande utbud och uppvisande av det utbudet. Enligt tidigare forskning (Jfr Foster & Pettinicchio, 2022; Grip 2009; Nebelius, 2023) är det sällan funktionsnedsatta personer inkluderas i marknadsföring som individer, det är alltid fokus på funktionsnedsättningen. Detta essentialiserar individerna till sin funktionsnedsättning. Tills dess att det designas fler kläder med inkludering av funktionsnedsatta personer, behöver informanterna bära en påtvingad *kollektiv identitet* (Hammarén & Johansson, 2009). Enligt McRuer (2006) kategoriseras samhället genom motsatser, exempelvis sjuk och frisk, funktionsnedsatt och funktionsfullkomlig. För att få en inkluderad social status i samhället behövs en kollektiv identitet som inte är den påtvingade kollektiva identiteten. Det behövs en positiv kollektiv identitet, och denna skapas genom *performativitet* (McRuer, 2006:9–10). Informanterna kan inte imitera en funktionsfullkomlig person, då de är exkluderade från idealet, därför fastnar de i exkluderingen. Tills modeindustrin blir mer inkluderande, får informanterna strida för sin inkludering genom unika *jag-identiteter* (Hammarén & Johansson, 2009) med hjälp av *motståndsidentitet* och *projektidentitet* (Barron, 2004:122, 150).

Skillnaden mellan en positiv kollektiv identitet och en unik kollektiv identitet (Se 2.4.) är att den positiva fortfarande är påtvingad, medan den unika är självvald. Den positiva kollektiva identiteten är ett försök till att mildra fördomar och skadliga normer som omfattar den påtvingade kollektiva identiteten och därmed hindrar individen från att delta i samhället på en jämlik social nivå. Performativiteten används för att likna sin konsumtion till *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3) för att i viss mån uppfattas i linje med idealet. Informanterna har begränsade möjligheter till performativitet, därför satsar de mer på att utforma sin unika kollektiva identitet.

2.6. Att vara sig själv

Avsnittet handlar om att *critical disability* styr individens medvetenhet kring den påtvingade kollektiva identiteten, samt påverkar hur motståndet sker för att motverka negativa värderingar. *Performativitet* är ett verktyg som ger handlingsalternativ till en exkluderad *kollektiv identitet*.

2.6.1. Ingen föds med rullstol

Efter att gruppen betalat och gått ur butiken, frågar Lisa om de tycker att funktionsnedsättningen är en del av deras identitet. Malin svarar direkt att hon inte tycker det. Paula säger att hon skulle beskriva sig själv som funkis, och att hon känner att människor identifierar henne mer som funkis än som någon annan kategori. Hon menar att samhället gör att hennes identitet blir helt annorlunda än om hon inte varit funktionsnedsatt. Hon får uppleva fler hinder och möter förtryck. Hon menar att det är ett samhälleligt tryck som påverkar deras identiteter utifrån en form av funktionsmaktordning. Lisa delar med sig av sina erfarenheter genom att berätta:

“När man kommer ny och träffar nya folk alltså, det är ju jättenervöst ofta, för att det blir ju så här, ja, men de ser rullstolen, liksom rullstolen blir som min, det är jag fast det är inte jag. [...] Alltså jag binner knappt tala om vem jag är, för folk har redan en bild om vem jag är och det där tycker jag är jättejobbigt. [...] Jag har ju egenskaper som inte har med min funktionsnedsättning att göra.” (Lisa, 2024).

Terese nickar medhållande och berättar att hon vill bli sedd som Terese. Inte som Terese med funktionsnedsättning, bara som Terese.

McRuer (2006:10, 30–32) förklarar att *critical disability*, kritisk funktionsnedsättning, är individens medvetenhet kring sin funktionsnedsättning och blir en del av *jag-identiteten*

(Hammarén och Johansson, 2009).. *Idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3) orsakar behovet av *performativitet* (Butler, 2007:28) för personer med funktionsnedsättning att ge sken av att nå idealet. I och med denna funktionsmaktsordning, blir informanterna vid första anblick endast sedda som en person sittande i rullstol. Deras motstånd mot idealet blir *critical disability*, att vara medveten om sin sociala position och använda de verktyg som finns till hands för att inte göra det till en social position i underläge. Idealet av funktionsfullkomlighet gör att funktionsnedsättning, som endast är en kropp med olika behov, blir uppfattad och behandlad som en negativ kategorisering.

Idealet om funktionsfullkomlighet genomsyrar informanternas offentligt sociala vardag och därmed konsumtion av kläder i butik. Den påtvingade *kollektiva identiteten* (Hammarén och Johansson, 2009) essentialiserar individerna till sin funktionsnedsättning, till rullstolen som en symbol för fördomar och skadliga normer kring självständighet och beteende. Genom *critical disability* kan funktionsnedsatta personer vända ett underläge till en styrka, genom att antingen använda performativitet till att skapa en positiv kollektiv identitet, eller *motståndsidentitet* och *projektidentitet* (Barron, 2004:122, 150) för att skapa en unik identitet. Trots att funktionsnedsättningen inte är en del av jag-identiteten hos informanterna, kommer den att vara det genom idealet om funktionsfullkomlighet i den kollektiva identiteten, både unik och påtvingad.

2.6.2. Alla människor är av samma stoff

Dialogen kring identitet fortsätter med att Malin delar med sig av att hon tror att identitet är det som gör en person unik. Paula reflekterar över att identitet är flytande och handlar om kontext. Hon säger att:

“Identitet är väl dels hur du identifierar dig som människan, det vill säga var du sätter dig i en kontext, var du befinner dig, var du platsar, var du placerar dig själv i en vald kontext, och vad du upplevde. Vad baserar/reflekterar du liksom på. Du får identiteten student om du studerar på universitetet, du får identiteten arbetslös om du inte har ett jobb.” (Paula, 2024).

Lisa säger att hon tror att identitet är att en person får vara vem den man vill vara och tillåts vara det från samhället omkring. Gruppen diskuterar också att kläder är väldigt viktiga för detta, att den personliga klädstilen är en strategi för att visa vem man är. Att kunna klä sig som man vill är en stor roll i personligheten. Lisa inflikar också att det är viktigt att en person vågar vara sig själv och

respekteras för det. Gruppen ler mot varandra, bestämmer träff för nästa shoppingrunda, och säger hejdå.

Giddens (1999:67, 69, 92) menar att identitet är reflexiv och genom självobservation rekonstruerar individen identiteten jämte erfarenheter. Paula och Lisa är inne på samma spår som Giddens. Genom att ha en tro till att identitet kan omkonstrueras, och ha en tro till att identitet är en social konstruktion, liksom samhälleliga normer och ideal, finns det stort hopp till att rådande *ideal om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3) kan komma att omkonstrueras till ett positivt ideal. Detta kan kopplas till det Butler (2008:11,199) menar med att *performativitet* (Butler, 2007:28) ger möjlighet till förskjutningar. Handlingar i denna performativitet syftas till kläder, genom att exempelvis gruppen konsumerar kläder som de vill ha på sig, men också genom att faktiskt befinna sig i butiken, kan de göra motstånd mot funktionsfullkomligheten och andra normer. Det finns ett hopp om ett ideal som omfattar inkludering. Informanterna kämpar för att bli inkluderade genom konsumtion utifrån sina kapital och begränsningar.

Informanterna diskuterar identitet som någonting som ändras med tiden och erfarenheter som erhålls. Både *jag-identiteten*, den unika *kollektiva identiteten* (Hammarén och Johansson, 2009) och förhoppningsvis även den påtvingade kollektiva identiteten kommer att förändras i takt med samhällets skiftande normer och ideal. Skiftningarna, både positiva och negativa för funktionsnedsatta personer, sker genom *critical disability* och dess motståndskraftiga identiteter, *virtual disability* och dess stridsrop till förändring, samt diskussioner kring konsumtion i symbios med identitet (McRuer, 2006:10, 30-32).

3. Diskussion

3.1 Slutsats

Syftet med undersökningen var att besvara uppsatsens frågeställningar för att få en inblick i hur kläder konsumeras i relation till identitetsskapande hos personer som identifierar sig som kvinnor med en synlig funktionsnedsättning. Resultatet blev att konsumtion är en viktig byggsten i en individs identitetsskapande, både för *jag-identiteten* och den *kollektiva identiteten* (Hammarén och Johansson, 2009). Detta eftersom samhället har blivit ett konsumtionssamhälle där det är individens rättighet och skyldighet att konsumera och göra sig attraktiv för normerande sociala tillhörigheter.

På grund av *idealet om funktionsfullkomlighet* (McRuer, 2006:1-3) måste informanterna förhålla sig till sin funktionsnedsättning när de konsumerar kläder. Det är helt andra behov som en sittande kropp har jämfört med en stående, därför begränsas utbudet markant för funktionsnedsatta personer. För att komma runt detta, samt den påtvingade kollektiva identiteten med fördomar och skadliga normer, använder informanterna *motståndsidentitet* och *projektidentitet* (Barron, 2004:122, 150) för att skapa positivt värderade och unika identiteter. Informanterna vill att fokuset ska ligga på jag-identiteten och inte funktionsnedsättningen. Jag-identiteten kan på grund av *critical disability* (McRuer, 2006:10, 30-32) inkludera funktionsnedsättningen, men i kombination med en motståndsidentitet eller projektidentitet ses funktionsnedsättningen som en styrka och inte en svaghet. Konkreta strategier som informanterna använder för att konsumera kläder är att handla online när provrum inte är tillgängliga, samt studera hur tyg och funktion i kläder reagerar på deras kroppars behov och form. Detta blir ett motstånd till konsumtionssamhällets förutfattade mening kring funktionsnedsatta personers marknadsvärde och begränsande av deras rättigheter inom *den konsumistiska kallelsen* (Bauman, 2008:65).

Avsaknaden av inkludering påverkar informanterna genom att begränsa utbudet av kläder, och därmed deras möjligheter till identitetsskapande. Det orsakar att informanterna inte finner glädje i lika stor utsträckning att utveckla sin identitet, då konsumtionen blir mycket mer omständig vid brist på utbud. Det blir även ett moment 22 när modeindustrin inte tillverkar inkluderande kollektioner, för att den inte ser någon vinst i ett inkluderande utbud, och fortsätter exkludera i klädbudet. Avsaknaden av inkludering påverkar konsumtionssamhället

kring informanterna då idealet om funktionsfullkomlighet reproduceras i varje skyltdocka, trångt framkomlig butik och jeans utan resår. Avsaknaden av inkludering gör att rättigheter inom den konsumistiska kallelsen tas ifrån individer med funktionsnedsättning. Samtidigt läggs också skulden av att inte leva upp till skyldigheten att *kommodifiera* (Bauman, 2008:68) sig engagerat på individen.

Informanterna diskuterar identitet helst frånskild sin funktionsnedsättning. Funktionsnedsättningen kan inte slippas undan, men den påtvingade kollektiva identiteten avviker gärna informanterna ifrån. Informanterna är noga med att understryka att de är sig själva, rullstolen är inte en del av dem och de vill bli bemötta som Terese, Paula, Lisa och Malin, inte endast som en rullstolsburen person. Informanterna är dock medvetna, genom *critical disability*, att samhället ser den påtvingade kollektiva identiteten framför jag-identiteten. Informanterna blir essentialiserade till sin funktionsnedsättning av samhället, men de kämpar för att vända det negativa synsättet till ett positivt synsätt.

Informanterna använder konsumtion som en strategi för identitetsskapande genom att använda kläder som ett motstånd, genom motståndsidentitet och projektidentitet, mot idealet om funktionsfullkomlighet. Paula har en färgstark, alternativ stil som förstärker hennes närvaro och normbrytande identitet. Terese använder smink som ett kreativt motstånd på en mer jämlik arena i kombination med en neutral klädstil. Lisa och Malin använder självständighet i att klä på sig som ett verktyg till att motbevisa *infantilisering* (Jfr Ericson, 2023 och Lövgren, 2017). Informanterna vill också personifiera sina hjälpmedel för att individualisera internaliserade funkofobiska objektsymboler likt ortopediska skor. Detta är ett motstånd mot den påtvingade kollektiva identiteten, genom en önskan att skapa en unik kollektiv identitet. Det *ekonomiska kapitalet* (Hammarén & Johansson, 2009:34) sätter stopp för många individer på grund av marginaliserade arbetsförhållanden och ekonomiska förhållanden, och orsakar att varken en unik identitet eller *performativt* (Butler, 2007:28) anpassad identitet kan skapas enligt önskan. Det ekonomiska kapitalet i kombination med idealet om funktionsfullkomlighet gör att den konsumistiska kallelsen inte kan uppfyllas för vissa individer med funktionsnedsättning.

Uppsatsen synliggör att konsumtion och identitet går hand i hand. Identitetsskapande är drivkraften till att konsumera, och konsumtion möjliggör identitetsskapande i konsumtionssamhället. Det finns många hinder i form av idealet om funktionsfullkomlighet, storleken på ekonomiskt kapital för både individer och modeindustrin, samt påtvingad kollektiv

identitet. Det finns också sätt att motarbeta hindren i form av motståndsidetitet och projektidentitet i kombination med *critical disability*, en framtida möjlig gemenskap genom liknande erfarenheter med *virtual disability* (McRuer, 2006:10, 30-32), samt *kulturellt kapital* (Hammarén & Johansson, 2009:34) som skapar unika kollektiva identiteter. Identitet är inte en fast konstruktion, utan kommer att skifta med tiden och samhällets förändrade normer och ideal. Med identitetens skiften kommer också konsumtionen och dess konsumistiska kallelse att skifta och förändras. Förhoppningsvis finns positiva förändringar vid horisonten för funktionsnedsatta personer.

Uppsatsen har visat svårigheter med konsumtion av kläder och skapandet av identitet för personer med funktionsnedsättning. Förhoppningsvis kan forskningen sporra till forskning inom konsumtionsmönster för andra normbrytande individer. Detta eftersom informanternas upplevelser kring att navigera i konsumtionssamhället visar att det ännu inte är en jämlik arena.

Stinas förförståelse till forskningsfältet visade sig vara både korrekt och inte. Det korrekta var att det är svårt att vara en funktionsnedsatt person och försöka konsumera kläder enligt kroppens behov och form. Det som visade sig vara felaktigt, var att det finns mer motstånd mot idealet om funktionsfullkomlighet genom olika identitetsformer än båda författarna trodde. Det finns, trots hinder, en positivitet kring identitetsskapandet i koppling till *critical disability*, där funktionsnedsättningen blir en styrka istället för en svaghet.

3.2 Vidare forskning

Vidare forskning som författarna har intresserat sig för är att studera mer kvalitativt kring hur konsumtionsvanor hos individer med funktionsnedsättning utvecklas och appliceras i vardagen. Med fler informanter, längre tid till studien och ett bredare deltagande angående olika funktionsnedsättningar, skulle tomrummet i den svenska forskningen kring konsumtionsvanor fyllas mer samt att forskningen skulle vara mer representativ.

Författarna har också intresserat sig för hur modeföretagen ser på inkludering och främst varför inkludering inte är högre upp på agendan när det tydlig finns en stor efterfrågan.

Eftersom uppsatsens tidigare syfte var att studera passering och konsumtionsvanor, hade det varit intressant att intervjua informanter som är insatta i begreppet passering, eller har fått tid

att fundera objektivt på sina egna konsumtionsmönster. En annan möjlig ingång hade varit att intervjua personer med psykiska funktionsnedsättningar, då passering har större möjlighet att ske, än för personer med synlig funktionsnedsättning.

Vidare forskning angående denna uppsats hade varit att få möjlighet till att intervjua informanterna igen, men utan riktade frågor kring passering. Istället hade det varit intressant att ställa fler frågor kring *motståndsidentitet*, *projektidentitet* (Barron, 2004:122, 150) och skapandet av en unik identitet. Det hade också varit intressant att studera hur informanterna konsumerar kläder inför högtider. Detta då det kan finnas större sociala krav vid klädsel på högtider, exempelvis vid bröllop, bal eller student. Om det skiljer sig från vardagen eller om det inte spelar någon roll.

4. Referenslista

4.1 Otryckta källor

1177. (28 September 2023). *Ortoser och skor*. 1177:

<https://www.1177.se/Orebro/undersokning-behandling/hjalpmedel/ortopedtekniska-hjalpmedel/ortoser-och-skor/>

Autism Sverige. (u.å.). *Funktionsnedsättning eller -variation?* Autism Sverige:

<https://www.autism.se/om-autism/autism/begrepp-och-ord/funktionsnedsattning-eller-variation/#:~:text=Funktionsneds%C3%A4ttning%20%2D%20en%20neds%C3%A4ttning%20av%20en,%C3%A4r%20olika%20i%20hela%20befolkningen.>

Barry, B., & Nesbitt, P. (2023). Self-fashioning Queer/Crip: Stretching and grappling with disability, gender and dress. *Fashion, Style & Popular Culture*, 10(10), ss. 45-62.

https://doi.org/10.1386/fspc_00140_1

Bogart, K. (14 September 2022). *The Disability Paradox: By underestimating our resilience, we enable ableism*. Psychology today.

<https://www.psychologytoday.com/intl/blog/disability-is-diversity/202209/the-disability-paradox#:~:text=When%20asked%20to%20rate%20disabled,know%20as%20the%20disability%20paradox.>

Bylund, C. (2024). Samtal. Transkribering finns i författarnas ägo.

Foster, J., & Pettinicchio, D. (2021). A model who looks like me: Communicating and consuming representations of disability. *The Journal of Consumer Culture*, 22(3), ss. 579-597.

<https://doi.org/10.1177/14695405211022074>

Linderoth, L. (2024). Intervju via e-mail. Intervjun finns i författarens ägo.

Lisa (2024). Intervju 3. Transkribering finns i författarnas ägo.

Malin (2024). Intervju 4. Transkribering finns i författarnas ägo.

Malmberg, D. (2015). Kvinna, kropp och sexualitet. *HumaNetten*, (10).
<https://doi.org/10.15626/hn.20021009>

Malmberg, D. (1996). Höga klackar och rullstol - En könsteoretisk studie av kvinnor med livslångt funktionshinder. *Tidskrift för genusvetenskap*, 17(3–4), ss. 19-30.
<https://doi.org/10.55870/tgv.v17i3-4.4699>

Malmberg, D. (2014). "Jag gör henne bara en tjänst." Betydelsen av kroppsnormativitet i förståelsen av kön, kroppslighet och sexualitet vid våld mot kvinnor med funktionshinder. *Tidskrift för genusvetenskap*, 35(4), ss. 79–99. <https://doi.org/10.55870/tgv.v35i4.3256>

Paula (2024). Intervju 2. Transkribering finns i författarnas ägo.

Socialstyrelsen. (2007). *Funktionshinder*. Hämtat från Socialstyrelsens termbank:
<https://termbank.socialstyrelsen.se/?TermId=818&SrcLang=sv>

Socialstyrelsen. (2007). *Funktionsnedsättning*. Hämtat från Socialstyrelsens termbank:
<https://termbank.socialstyrelsen.se/?TermId=812&SrcLang=sv>

Terese (2024). Intervju 1. Transkribering finns i författarnas ägo.

Öhlander, M. (1998). Karin Salomonsson: Fattigdomens besvärjelser. Visionära ideal och vardagliga realiteter inom socialt arbete. *RIG - Kulturhistorisk tidskrift*, 81(3), ss. 159–164.
<https://journals.lub.lu.se/rig/article/view/4129/3783>

Vetenskapsrådet. (12 december 2023). *Etik i forskningen och god forskningssed*. Hämtat från Vetenskapsrådet: <https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html>

4.2 Tryckta källor

Bauman, Z. (2008). *Konsumtionsliv*. Göteborg: Bokförlaget Diadlos AB

Barron, K. (2004). *Vem är jag? Utvecklingsstörda kvinnor (re)konstruerar sin identitet* i K. Barron (Red.), *Genus och funktionshinder* (ss. 121–153). Lund: Studentlitteratur.

Barron, K. (2004). Genus och funktionshinder i K. Barron (Red.), *Genus och funktionshinder* (ss. 15–51). Lund: Studentlitteratur.

Bergsten, K. (2015). "*Samma gamla trasor*" *Gymnasieungdomars tankar kring konsumtion, identitet och inkludering/exkludering i skolan*. [Kandidatuppsats, Göteborgs Universitet]. GUPEA. <http://hdl.handle.net/2077/41263>

Butler, J. (2007). *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos.

Butler, J. (2006). *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Bylund, C. (2022). *Anakrona livsvillkor: En studie av funktionalitet, möjligheter och begär i den föränderliga svenska välfärdsstaten*. [Doktorsavhandling, Umeå Universitet]. DiVA. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-194478>

Bylund, C. (2016). *Kuvande rum: Materialitet och funktionsfullkomlighet i berättelser från kvinnor uppväxta på institutioner för barn med normbrytande funktionalitet under 1930 till 1970-talet*. [Masteruppsats, Stockholms Universitet]. DiVA. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-131055>

Bylund C. (2014). "*Till slut hade jag lärt mig så bra att folk inte tyckte jag var konstig längre*" *Intersektionella förståelser av passering och funktion utifrån ett genusvetenskapligt perspektiv*. [Kandidatuppsats, Stockholms universitet]. DiVA. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:696878/fulltext01.pdf>

Bylund, C. (2020). *Tio fingrar, tio tår och så ska man tåla lysrörsljus: Funktionalitet och funktionsmaktsordningen*. i L. Martinsson, & E. Reimers (Red.), *Skola i normer* (3 uppl., ss. 189–204). Malmö: Gleerups Utbildning.

Bylund, C. (2017). *Vem får lön för mödan? Funktionsfullkomlighetens fördelar*. i M. Eivergård, & A. Furumark (Red.), *100 % kamp: mänskliga rättigheter och kulturarv* (ss. 185–202). Stockholm: Boréa bokförlag.

Dahlqvist, F., & Persson, C. (2015). *Att upprätthålla en identitet genom konsumtion: - en sociologisk studie om studenters identitet inom en konsumtionskultur*. [Kandidatuppsats, Högskolan i Halmstad]. DiVA. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hh:diva-28938>

Dalen, M. (2015). *Intervju som metod (2 uppl.)*. Malmö: Gleerups Utbildning

de Beauvoir, S. (2002). *Det andra könet*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Därth, J. (2020). *Rewrite: A thesis discussing how to rewrite destructive gender norms in the commercial fashion industry*. [Kandidatuppsats, Linnéuniversitet]. DiVA. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-96656>

Engwall, K. (2004). *Sinnesslöa kvinnor och sexualitet i ett historiskt perspektiv* i K. Barron (Red.), *Genus och funktionshinder* (ss. 53–81). Lund: Studentlitteratur.

Ericson, J. (2023). *Den ofullkomliga kroppen: En studie om konstruktionen av personer med rörelsenedsättningar som infantila och ofullkomliga kroppar*. [Masteruppsats, Stockholms universitet]. DiVA. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-219005>

Eriksson, M., & Gottzén, L. (2020). *BeGreppbart: Genus*. Stockholm: Liber AB

Foster, J. (2021). *Framing Disability in Fashion*. i L. R. Brown, M. Maroto, & D. Pettinicchio (Red.), Oxford: Oxford University Press.

Fägerborg, E. (2011). Intervjuer i L. Kaijser, & M. Öhlander (Red.), *Etnologisk fältarbete (2 uppl., ss. 85–112)*. Lund: Studentlitteratur.

Giddens, A (1999). *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Bokförlaget Diadlos AB

Goldstrand, T., & Lundh, C. (2011). *Konsumtion – ett verktyg för identitetsskapande? – En studie om individens identitet i förhållande till konsumtion*. [Kandidatuppsats, Lunds universitet]. LUP. <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/1759552>

Grip, L. (2009). *Mediebilderna av funktionsnedsättning*. Nordiska ministerrådet, Nordens Vårhögskolor. [urn:nbn:se:norden:org:diva-2602](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:se:norden:org:diva-2602)

Hammarén, N., & Johansson, T. (2009). *BeGreppbart: Identitet*. Stockholm: Liber AB

Hansson, M. (2004). *Identiteternas Marknad*. [Kandidatuppsats, Lunds universitet]. LUP. <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/1759552>

Helmius, G. (2004). *Sexualitet som individuellt och socialt fenomen*. i K. Barron (Red.), *Genus och funktionshinder* (ss. 103–120). Lund: Studentlitteratur.

Ingström, E. (2019). *Att uttrycka sin identitet genom klädval: En kvalitativ studie om kvinnors klädkonsumtion i relation till identitetsskapande*. [Kandidatuppsats, Luleå tekniska universitet]. DIVA. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-74712>

Kaijser, L. & Östberg, J. (2010). *BeGreppbart: Konsumtion*. Stockholm: Liber AB

Kaijser, L. (2011). Fältarbete i L. Kaijser, & M. Öhlander (Red.), *Etnologisk fältarbete* (2 uppl., ss. 37–64). Lund: Studentlitteratur.

Lövgren, V. (2017). *Leva som andra- intersektionen ålder och funktionsförmåga*. i C. Krekula, & B. Johansson, (Red.), *Introduktion till kritiska åldersstudier* (ss. 95–108). Lund: Studentlitteratur.

Lindén, T., & Lindkvist, L. (2019). *“VI STRÄVAR [IBLAND] EFTER ATT GENOM REPRESENTATION FÅ ALLA UNGA KVINNOR ATT KÄNNA SIG SEDDA OCH HÖRDA” En kvantitativ innehållsanalys av representationen av olika kroppsnormer i VeckoRevyn*. [Kandidatuppsats, Göteborgs Universitet]. GUPEA. <http://hdl.handle.net/2077/60730>

McRuer, R. (2006). *Crip Theory: cultural signs of queerness and disability*. New York: New York University Press

Nebelius, J. (2023). *Rätten att synas: Representation av funktionsvariation i reklambilden*. [Kandidat Uppsats, Malmö Universitet]. DiVA.
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-60564>

Nilsson, G. (2017). Genusperspektiv och feministisk teori. i J. Gunnarsson Payne, & M. Öhlander (Red.), *Tillämpad kulturteori* (ss. 175–202). Lund: Studentlitteratur

Salomonsson, K. (1998). *Fattigdomens besvärjelser: visionära ideal och vardagliga realiteter i socialt arbete*. [Doktorsavhandling, Lunds universitet]. LUP.
<https://lup.lub.lu.se/search/publication/18775>

Tellgren, K. (2012). *Identitet i ett konsumtionssamhälle: En studie i hur identitet och konsumtion påverkar varandra*. [Kandidatuppsats, Stockholms universitet]. DiVA.
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-77368>

Traustadóttir, R., & Björg Sigurjónsdóttir, H. (2004). *Tre generationer utvecklingsstörda mödrar och deras familjenätverk* i K. Barron (Red.), *Genus och funktionshinder* (ss. 83–101). Lund: Studentlitteratur.

Westerberg, L., & Berggren, J. (2020). *Mångfald i en modeindustri där stereotyper och smalhet säljer: En kvantitativ innehållsanalys av representationen av mångfald och normbrytande attribut hos svenska klädföretags reklamkampanjer från 2011 – 2019*. [Kandidatuppsats, Mittuniversitetet]. DiVA. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:miun:diva-39276>

Bilagor

Bilaga 1. Stinas studentklänning

Bilaga 2: Intervjuguide till informanter

Mjukstartsfrågor, beskriv dig själv

Vilken är din ålder?

Vad gör du en vanlig dag? (Vilken är din huvudsakliga sysselsättning?)

Vilka är dina främsta fritidsintressen? (Hur skulle en riktigt rolig dag se ut för dig?)

Vad har du för relationer, (familj, vänner, partner, husdjur)?

Vad brukar ni hitta på när ni träffas?

Vilken del av din funktionsvariation upplever du som synlig för andra än dig själv?

Konsumtion

Vilket är ditt favoritplagg att bära?

Vilket är det lättaste plagget att konsumera för dig? Varför? (Tycker du att det är lätt att hitta kläder som du gillar?)

Vad är det svåraste plagget att konsumera för dig?

Hur skulle du vilja att detta plagg var designat för att passa dig?

Använder du några synliga hjälpmedel?

Känner du dig bekväm med att använda dina hjälpmedel, eller undviker du något speciellt? Varför?

Vad är bra med hjälpmedlen du är fullt bekväm med?

Hur skulle du vilja att dina hjälpmedel, du inte är bästa kompis med, var designade? (Hade du önskat att du kunde personifiera dina hjälpmedel?)

Konsumtion och identitet

Vad är identitet enligt dig?

Hur uppfattar du dig själv? (Vilken är din identitet i pusselbitar?)

Vilken är din relation till ditt utseende?

Tycker du att kläder och skönhetsprodukter är viktigt för din identitet? Hur kommer det sig att du tycker det?

Har du någon specifik klädstil? Eller "skönhetsstil"?

Hur tycker du om att sminka dig?

Hur känner du att din identitet stärks genom det du konsumerar?

Har du någon butik som du föredrar och tycker om? Varför?

Föredrar du att konsumera online eller i butik? Varför tror du att din konsumtion ser ut på det sättet?

Hur känner du när du kommer in i en fysisk butik både angående bemötande och tillgänglighet?

Brukar du besöka en fysisk butik på något speciellt sätt för att det ska passa dina behov?

Upplever du att du får den hjälp du behöver i en fysisk butik?

Känner du dig representerad inom modeindustrin?

Vad skulle behövas för att du skulle känna dig representerad?

Hur upplever du att det är att hitta kläder som passar både din stil och funktionsvariation?
(Rullstol, längd, storlek)

Har du några önskemål/idéer angående designen av kläder eller skönhetsprodukter, för att de ska passa dina behov bättre?

Känner du att du behöver konsumera på ett specifikt sätt för att du ska passa in i normen kvinna? Eller konsumerar du helt efter din kvinnlighet med egna värderingar?

Vad konsumerar du för att du vill ha det, och vad konsumerar du för att du känner att du måste ha det för att passa in? (ex följa modetrender, normer)

Hur visar du vem du är genom kläder och utseende?

Vad upplever du att du får för reaktioner från omgivningen när du inte är hemma, exempelvis när du träffar en ny person eller är ute på stan? (Hur upplever du att andra uppfattar dig utan att känna dig?)

Hur skulle du vilja att andra uppfattade dig som person?

Normer och Stigma

Tycker du det är viktigt att passa in? Hur kommer det sig?

Gör du något särskilt (någon form av passering) för att komma närmare de normer du känner dig utanför? Medvetet eller undermedvetet?

Tror du att du i vissa fall använder konsumtion för att passa in i normen? (väga upp ett utanförskap?)

Känner du igen dig i påståendet att du känner dig tvungen att bära något specifikt klädesplagg eller att du fokuserar mycket på smink, för att väga upp att du tillhör normen som har funktionsvariation?

Känner du att du behöver ge upp någonting av dig själv, för att passa in i normer?

Kan du känna igen dig i påståendet: "Jag undviker att bära färgglada kläder för att inte uppfattas som ett barn"? eller "Jag är rädd för att bli behandlad som ett barn om min klädstil eller personlighet är lekfull".

I vilka situationer känner du dig obekvämt på grund av din kvinnlighet, funktionsvariation eller annan del av din identitet? Varför tror du att du känner så?

I vilka situationer känner du dig bekväm, avslappnad och som en del av gänget? Varför tror du att du känner så?

I vilka situationer känner du att du bryter normen mot hur du förväntas bete dig?

Upplever du en personlighetsförändring hos dig själv i någon situation där normer har stor makt?

Vad representerar kvinnlighet för dig? Psykiskt och fysiskt?

Vilken representation av kvinnlighet kopplar du till din identitet?

Följer du någon/några influencers på sociala medier? Varför den personen?

Känner du dig representerad av denna person? Hur inspirerar personen dig? Varför/varför inte?

Inspirerar denna personen dig även inom skönhetsideal och mode? Finns det någon annan som du vänder dig till för detta?

Vilken typ av representation hade behövts på sociala medier enligt dig för att du ska känna dig representerad?

Avslutning

Hur vill du att vi presenterar dig i uppsatsen?

Har du något specifikt namn du skulle vilja gå under?

Är det någonting du undrar över innan vi avslutar?

Bilaga 3. Frågor till Louise Linderöth

Hur kommer det sig att du ville bli designer?

Vilken typ av kläder tycker du om att ha på dig?

Våra informanter har pratat väldigt gott angående dina jeans från ditt samarbete med GinaTricot. Hur kom du på idén till jeansen?

Vems initiativ var det att ingå samarbetet?

Informanterna var besvikna på att samarbetet upphörde och jeansen utgick. Varför fortsatte inte samarbetet trots hög efterfrågan?

Våra informanter har sagt att de tycker att när det väl kommer inkluderande och representerande mode, så är det ett kortvarigt plagg och samarbete. Vad tycker du om att samarbeten inte är långvariga?

Vad är dina tankar kring att det oftast endast är kampanjer och kortvariga samarbeten kring representation och inkludering? Varför tror du att det inte är ett permanent utbud som produceras?

Informanterna tyckte att det var stor prisskillnad mellan GinaTricots vanliga priser och på jeansen i ert samarbete. Vad tycker du om att inkluderande kläder ofta skjuter iväg i höjden i priser?

Kommer liknande projekt ske i framtiden genom dig? (Produkter liknande jeansen från GinaTricot samarbetet).

Vi har märkt att ditt designerkonto på Instagram inte uppdateras lika ofta längre. Av nyfikenhet undrar vi därför vad du arbetar med just nu?

Hur ser representationen ut i modebranschen enligt dig? Vad tror du behövs för att representation och inkludering ska bli bättre?

Vad behövs för att du ska känna dig representerad?

Har du några tips till kvinnor med funktionsvariation angående hur man ska handla bäst?

En av våra informanter har sagt att när man väl ser en influencer i rullstol så är personen så nära idealet av funktionsfullkomlighet som möjligt. Ett exempel är från GinaTricot samarbetet med dig, när modeller sitter i rullstolar med låg rygg, ingen elrullstol och kan sitta med korsade ben på olika sätt i rullstolen. Hur ser du på detta fenomen?

Har du märkt av det i andra former under ditt arbete också?

Modellerna som ska bära fram dina kläder under ett arbete, vet du om de har en funktionsnedsättning eller om de inte har det?

Vilka var dina tankar kring att du blev nekad Copenhagen fashion week, angående att rullstolar inte fick vara på catwalken?